

Ευρωπαϊκή
Επιτροπή

Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και κατάρτισης 2019

Ελλάδα

Επικοινωνήστε με την ΕΕ

Η Europe Direct είναι μια υπηρεσία που απαντά στις ερωτήσεις σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Μπορείτε να επικοινωνήσετε με αυτήν την υπηρεσία:

- καλώντας ατελώς τον αριθμό 00 800 6 7 8 9 10 11 (ορισμένα δίκτυα τηλεφωνίας ενδέχεται να χρεώνουν τις κλήσεις αυτές),
- καλώντας τον αριθμό +32 22999696 ή
- μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από τον δικτυακό τόπο https://europa.eu/european-union/contact_el

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2019

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2019

Η περαιτέρω χρήση επιτρέπεται εφόσον αναφέρεται η πηγή. Η πολιτική περαιτέρω χρήσης εγγράφων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διέπεται από την απόφαση 2011/833/ΕΕ (ΕΕ L 330 της 14.12.2011, σ. 39).

Για κάθε χρήση ή αναπαραγωγή φωτογραφιών ή άλλου υλικού τα οποία δεν καλύπτονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας της ΕΕ πρέπει να ζητείται απευθείας η άδεια των κατόχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

PRINT	ISBN 978-92-76-09373-2	ISSN 2466-9989	doi: 10.2766/447911	NC-AN-19-007-EL-C
PDF	ISBN 978-92-76-09371-8	ISSN 2466-9997	doi: 10.2766/949788	NC-AN-19-007-EL-N

Cover image: composition with images © istock.com

Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης 2019

ΕΛΛΑΔΑ

Ο τόμος 2 της «Έκθεσης Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης — 2019» περιλαμβάνει είκοσι οκτώ επιμέρους εκθέσεις, μία για κάθε χώρα. Με βάση τα πιο επικαιροποιημένα ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία, παρουσιάζει και αξιολογεί τα κυριότερα πρόσφατα και τρέχοντα μέτρα πολιτικής σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ. Συνεπώς, συμπληρώνει άλλες πηγές πληροφοριών οι οποίες περιγράφουν τα εθνικά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Στο τμήμα 1 παρέχεται στατιστική επισκόπηση των βασικών δεικτών της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Στο τμήμα 2 περιγράφονται συνοπτικά τα βασικά πλεονεκτήματα και οι κυριότερες προκλήσεις του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης της χώρας. Το τμήμα 3 επικεντρώνεται στους εκπαιδευτικούς και στις προκλήσεις του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού. Το τμήμα 4 εξετάζει τις επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Το τμήμα 5 πραγματεύεται τις πολιτικές για τον εκσυγχρονισμό της προσχολικής και της σχολικής εκπαίδευσης. Στο τμήμα 6 εξετάζονται μέτρα για τον εκσυγχρονισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τέλος, το τμήμα 7 καλύπτει την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, ενώ το τμήμα 8 καλύπτει την εκπαίδευση ενηλίκων.

Το χειρόγραφο ολοκληρώθηκε στις 26 Αυγούστου 2019.

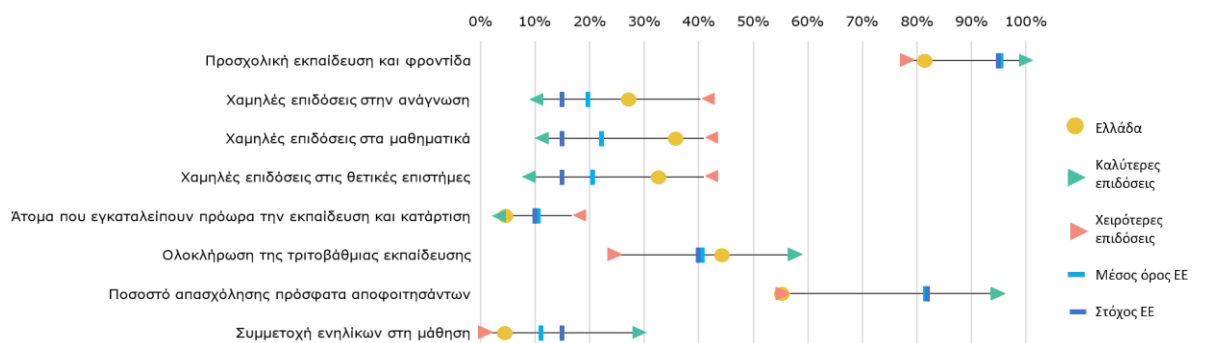
Πρόσθετα στοιχεία σχετικά με το ευρύτερο πλαίσιο είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο (ec.europa.eu/education/monitor)

1. Βασικοί δείκτες

		Ελλάδα		Μέσος όρος ΕΕ		
		2009	2018	2009	2018	
Σημεία αναφοράς εκπαίδευσης και κατάρτισης για το 2020						
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση (ηλικίας 18-24 ετών)		14,2%	4,7%	14,2%	10,6%	
Ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ηλικίας 30-34 ετών)		26,6%	44,3%	32,3%	40,7%	
Προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (από την ηλικία των 4 ετών μέχρι την ηλικία έναρξης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης)		:	81,5% ¹⁷	90,8%	95,4% ^{17,d}	
Ποσοστό ατόμων ηλικίας 15 ετών με χαμηλές επιδόσεις σε:	Ανάγνωση	21,3%	27,3% ¹⁵	19,5% ^{EU27}	19,7% ¹⁵	
	Μαθηματικά	30,4%	35,8% ¹⁵	22,3% ^{EU27}	22,2% ¹⁵	
	Φυσικές επιστήμες	25,3%	32,7% ¹⁵	17,7% ^{EU27}	20,6% ¹⁵	
Ποσοστό απασχόλησης πρόσφατων αποφοίτων βάσει επιπέδου εκπαίδευσης που ολοκληρώθηκε (ηλικίας 20-34 ετών που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση 1-3 έτη πριν από το έτος αναφοράς)	ISCED 3-8 (σύνολο)	65,2% ^b	55,3%	78,3%	81,6%	
Συμμετοχή ενηλίκων στη μάθηση (ηλικίας 25-64 ετών)	ISCED 0-8 (σύνολο)	3,5%	4,5%	9,5%	11,1%	
Μαθησιακή κινητικότητα	Πτυχιούχοι με πτυχίο από το εξωτερικό (ISCED 5-8)	:	12,1% ¹⁷	:	3,6% ¹⁷	
	Πτυχιούχοι με ακαδημαϊκές μονάδες από το εξωτερικό (ISCED 5-8)	:	1,7% ¹⁷	:	8,0% ¹⁷	
Άλλοι συναφείς δείκτες						
Επενδύσεις στην εκπαίδευση	Δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ	4,1%	3,9% ¹⁷	5,2%	4,6% ¹⁷	
	Δαπάνες για δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα ανά σπουδαστή σε ευρώ ΜΑΔ	ISCED 0	:	:	:	€6 111 ^{15,d}
		ISCED 1	€3 794 ¹²	€4 281 ¹⁶	€5 812 ^{12,d}	€6 248 ^{15,d}
		ISCED 2	€5 005 ¹²	€4 956 ¹⁶	€6 937 ^{12,d}	€7 243 ^{15,d}
		ISCED 3-4	:	:	:	€7 730 ^{14,d}
	ISCED 5-8	€2 640 ¹²	€2 389 ¹⁶	€10 549 ^{12,d}	€11 413 ^{15,d}	
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση (ηλικίας 18-24 ετών)	Γηγενείς	9,6%	3,9%	13,1%	9,5%	
	Γεννημένοι στο εξωτερικό	43,8%	17,9%	26,1%	20,2%	
Ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ηλικίας 30-34 ετών)	Γηγενείς	29,7%	48,1%	33,1%	41,3%	
	Γεννημένοι στο εξωτερικό	10,3%	15,1%	27,7%	37,8%	
Ποσοστό απασχόλησης πρόσφατων αποφοίτων βάσει επιπέδου εκπαίδευσης που ολοκληρώθηκε (ηλικίας 20-34 ετών που έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευση 1-3	ISCED 3-4	60,8%	49,1%	72,5%	76,8%	
	ISCED 5-8	68,1%	59,0%	83,8%	85,5%	

Πηγές: Eurostat· ΟΟΣΑ (PISA)· τα αριθμητικά στοιχεία για τη μαθησιακή κινητικότητα υπολογίζονται από το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με χρήση δεδομένων UOE (Unesco, ΟΟΣΑ, Eurostat). Περαιτέρω πληροφορίες διατίθενται στο παράρτημα I και στον τόμο 1 (https://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/et-monitor_el). Σημειώσεις: Οι μέσοι όροι του διεθνούς προγράμματος αξιολόγησης μαθητών PISA 2009 για την ΕΕ δεν καλύπτουν την Κύπρο· d = ο ορισμός διαφέρει, u = χαμηλή αξιοπιστία, 15 = 2015, 17 = 2017.

Εικόνα 1 Θέση σε σχέση με τις υψηλότερες και τις χαμηλότερες επιδόσεις

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Υπολογισμοί της Γενικής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, Νεολαίας, Αθλητισμού και Πολιτισμού (ΓΔ ΕΑΚ), με βάση δεδομένα από τη Eurostat (LFS 2018, UOE 2017) και τον ΟΟΣΑ (PISA 2015)

2. Κύρια σημεία

- Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού είναι πολύ ελκυστικό, αλλά παρατηρείται έλλειψη ευκαιριών και κινήτρων για τη βελτίωση του επαγγελματισμού των εκπαιδευτικών.
- Οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση είναι χαμηλότερες από τις αντίστοιχες των περισσότερων χωρών της ΕΕ και αφορούν σε μεγάλο βαθμό τους μισθούς των εκπαιδευτικών.
- Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου έχει σημειώσει περαιτέρω μείωση, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές.
- Η εξεύρεση απασχόλησης μετά την εκπαίδευση εξακολουθεί να είναι δύσκολη, και για τα άτομα υψηλής ειδίκευσης. Εφαρμόζονται μέτρα για την καταπολέμηση της διαρροής εγκεφάλων όσον αφορά τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αλλά η διεθνοποίηση των ελληνικών πανεπιστημίων δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς.

3. Έμφαση στους εκπαιδευτικούς

Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού παραμένει ελκυστικό παρά τα πλήγματα που έχει δεχθεί κατά τα πρόσφατα έτη. Οι εκπαιδευτικοί στην Ελλάδα είναι δημόσιοι υπάλληλοι. Παρότι οι μισθοί και οι προσλήψεις πάγωσαν κατά την τελευταία δεκαετία της χρηματοπιστωτικής κρίσης, ο αριθμός των υποψήφιων εκπαιδευτικών εξακολουθεί να υπερβαίνει κατά πολύ τη ζήτηση. Το 2018 περισσότερα από 120 000 άτομα υπέβαλαν αίτηση για 20 000 θέσεις αναπληρωτών εκπαιδευτικών. Η ανακοίνωση 15 000 προσλήψεων μόνιμων εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια των 3 επόμενων ετών αναμένεται να προσελκύσει παρόμοια υψηλό αριθμό αιτήσεων. Το υψηλό αυτό επίπεδο ενδιαφέροντος συνυπάρχει με μια σχετικά υψηλή τάση μετανάστευσης των εκπαιδευτικών. Κατά την περίοδο 2008-2018 ο αριθμός των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που υπέβαλαν αίτηση για αναγνώριση προσόντων σε άλλη χώρα της ΕΕ ώστε να ασκήσουν το επάγγελμά τους εκεί σε μόνιμη βάση¹ αυξήθηκε σε 14 869 από μόλις 594 κατά την προηγούμενη 10ετία. Πρόκειται για τον δεύτερο υψηλότερο αριθμό στην ΕΕ μετά την Ισπανία και τον υψηλότερο για τα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα στην Ελλάδα². Οι μισθοί των εκπαιδευτικών υπέστησαν περικοπές έως 28 % σε πραγματικούς όρους (προσαρμοσμένους με βάση τον πληθωρισμό) μεταξύ 2009 και 2017 (ΟΟΣΑ, 2018a). Ωστόσο, από το 2016, χορηγήθηκαν μικρές ετήσιες αυξήσεις μισθών, ιδιαίτερα στους εκπαιδευτικούς που είναι κάτοχοι μεταπτυχιακών και διδακτορικών τίτλων σπουδών, στο πλαίσιο του ευρύτερου στόχου δημόσιας πολιτικής για αύξηση των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων που διαθέτουν περισσότερα προσόντα. Παρότι οι εκ του νόμου προβλεπόμενες αποδοχές την περίοδο 2016/2017 ήταν χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ, τόσο για τον αρχικό όσο και για τον ανώτατο μισθό (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018c), είναι εν γένει υψηλότερες από αυτές των χωρών της ΕΕ με παρόμοιο κατά κεφαλή ΑΕΠ³. Παρά τη σημασία του επαγγέλματος, τα στοιχεία σχετικά με τους εκπαιδευτικούς και την παρακολούθηση της εκπαίδευσης είναι λιγοστά. Για την αξιολόγηση της κατάστασης της εκπαίδευσης στη χώρα, η Ελλάδα θα επωφεληθεί από τη συμμετοχή της στη μελλοντική διεθνή έρευνα του ΟΟΣΑ για τη διδασκαλία και τη μάθηση (TALIS)⁴.

Οι εκπαιδευτικοί έχουν σχετικά περιορισμένο χρόνο διδασκαλίας και μικρές τάξεις. Οι εκπαιδευτικοί διδάσκουν 660 ώρες ετησίως στο επίπεδο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και 609 ώρες στο επίπεδο της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίες υπολείπονται των μέσων όρων της ΕΕ 23 που ανέρχονται σε 771 και 665 ώρες αντίστοιχα (ΟΟΣΑ, 2018a). Σύμφωνα με νέο νόμο, το μέγεθος της τάξης περιορίζεται σε 22 μαθητές στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Οι εκ του νόμου προβλεπόμενες ώρες διδασκαλίας μειώνονται σταδιακά αρκετά γρήγορα, ανάλογα με τα έτη υπηρεσίας των εκπαιδευτικών, με αποτέλεσμα ο χρόνος επαφής με τους μαθητές να είναι λιγότερος για τους πιο έμπειρους εκπαιδευτικούς. Η πρακτική της ανταμοιβής των εκπαιδευτικών για τα έτη υπηρεσίας τους με αυτόν τον τρόπο απαντάται και σε άλλες χώρες της ΕΕ, αλλά συνήθως συνδέεται με ένα ελάχιστο ηλικιακό όριο, εξαιρουμένης της Κύπρου.

¹ Βλέπε τη βάση δεδομένων για τα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα: <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/index.cfm?action=homepage>

² Το δεύτερο είναι οι γιατροί (8 690).

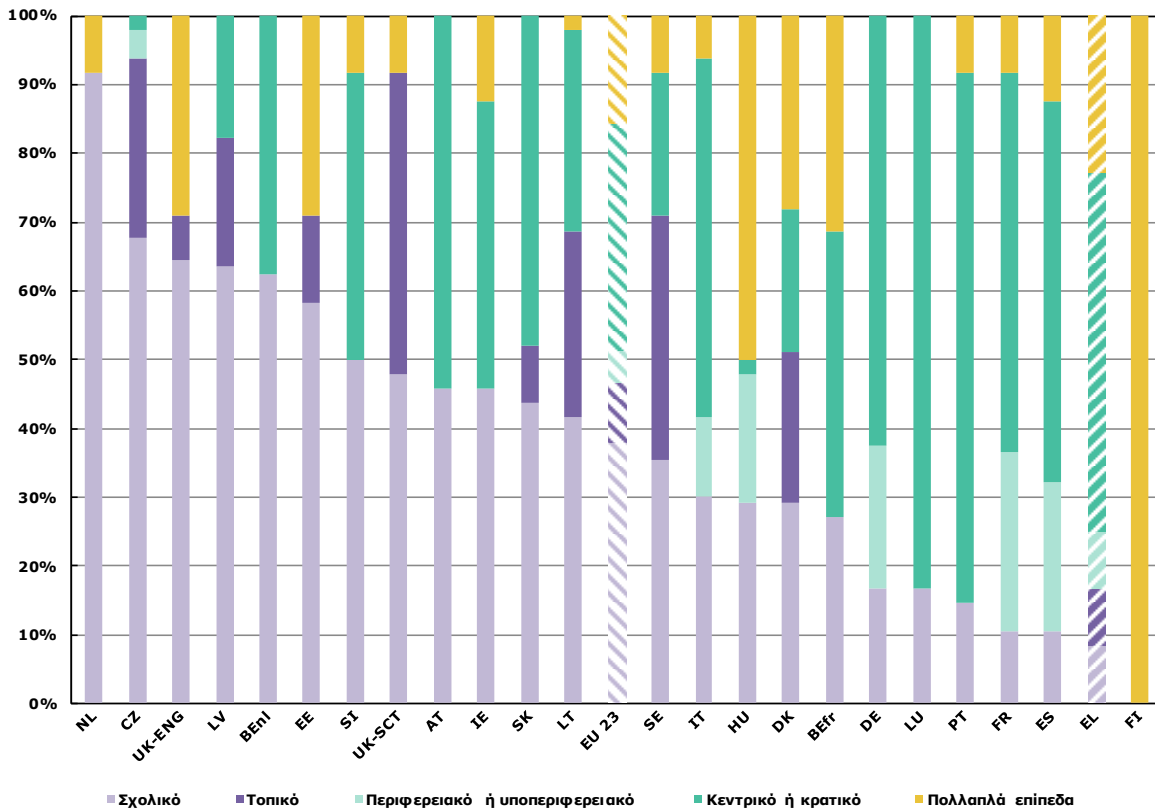
³ Με την εξαίρεση της Πορτογαλίας, αυτό ισχύει για τη Σλοβακία, την Πολωνία, την Ουγγαρία, τη Ρουμανία, την Εσθονία, τη Λιθουανία και τη Λετονία. Κατά κεφαλή ΑΕΠ υπολογιζόμενο σε ΜΑΔ, Eurostat, έτος αναφοράς 2016.

⁴ Το 2018, 23 κράτη μέλη συμμετείχαν στην έρευνα TALIS: Αγγλία (Ηνωμένο Βασίλειο), Αυστρία, Βέλγιο γαλλική κοινότητα, Βέλγιο φλαμανδική κοινότητα, Βουλγαρία, Γαλλία, Δανία, Εσθονία, Ισπανία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Κροατία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Τσεχία, Φινλανδία. Η έρευνα TALIS του 2018 καλύπτει εκπαιδευτικούς και διευθυντές σχολείων κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε γενικά δημόσια και ιδιωτικά σχολεία.

Οι εκπαιδευτικοί έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο αλλά στερούνται ευκαιριών για την ανάπτυξη των παιδαγωγικών τους ικανοτήτων, ιδιαίτερα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Από το 2010, οι εκπαιδευτικοί ειδικότητας υποχρεούνται να λαμβάνουν πιστοποιητικό παιδαγωγικής και διδακτικής επάρκειας αφού λάβουν τον τίτλο σπουδών που αφορά την ειδικότητά τους. Ωστόσο, καθώς δεν έχουν προσληφθεί μόνιμοι εκπαιδευτικοί από το 2009, ο εν λόγω κανονισμός δεν έχει παραγάγει αποτελέσματα. Δεν υφίσταται πλαίσιο ικανοτήτων για τους εκπαιδευτικούς το οποίο να παρέχει στοιχεία και να διαμορφώνει την αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Στο πλαίσιο μελέτης μικρού δείγματος μεταξύ των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες διαπιστώθηκε ότι το προφίλ γνώσεων των Ελλήνων συμμετεχόντων ήταν ιδιαίτερος υψηλό στον τομέα της αξιολόγησης (αξιολόγηση και διάγνωση μαθητών, χρήση δεδομένων, έρευνα). Ήταν σχετικά χαμηλό στο πεδίο της μάθησης (όσον αφορά την προδιάθεση των μαθητών σε γνωστικό και συναισθηματικό επίπεδο και σε επίπεδο κινήτρων, καθώς και τη μάθηση των μαθητών) και το χαμηλότερο στον τομέα της διδασκαλίας (διδακτικές μέθοδοι, σχεδιασμός μαθήματος και διαχείριση τάξης). Από όλες τις συμμετέχουσες χώρες, οι Έλληνες εκπαιδευτικοί και υποψήφιοι εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είχαν τις λιγότερες δυνατότητες να λάβουν γνώσεις σχετικά με τις παιδαγωγικές μεθόδους (Sonmark et al., 2017).

Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών δεν έχει ακόμη εδραιωθεί. Οι διδακτικές ικανότητες των εκπαιδευτικών, λόγω της μη αξιολόγησης κατά την υπηρεσία, δεν ανταμείβονται στο πλαίσιο του ελληνικού συστήματος. Η αποτελεσματική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο ενός γενικού υποστηρικτικού πλαισίου μπορεί να βελτιώσει την ποιότητα, την ικανοποίηση από την εργασία και το αίσθημα αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018a). Ωστόσο, ο φόβος για πιθανά τιμωρητικά μέτρα που συνδέονταν με την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών στο παρελθόν εξακολουθεί να κυριαρχεί στη σχετική συζήτηση. Δεν έχει γίνει ακόμη κατανοητό ότι η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και μια δημοκρατική σχολική ατμόσφαιρα δεν αλληλοαποκλείονται (Stamelos, 2012). Οι αυτοαξιολογήσεις σχολικών μονάδων, οι οποίες θεσπίστηκαν με νόμο αλλά δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί, θα μπορούσαν να συμβάλουν στην οικοδόμηση της απαιτούμενης εμπιστοσύνης.

Οι θέσεις διευθυντών σχολείων παρέχουν περιορισμένη δυνατότητα αυτόνομης λήψης αποφάσεων. Τα τελευταία χρόνια, οι ακαδημαϊκές γνώσεις και τα πρόσθετα εκπαιδευτικά προσόντα συνυπολογίζονται όλο και περισσότερο κατά την επιλογή των διευθυντών σχολείων. Ωστόσο, τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητές τους εξακολουθούν εν γένει να περιορίζονται στο υπαλληλικό έργο – και μάλιστα κυριολεκτικά, καθώς το διοικητικό υποστηρικτικό προσωπικό στα σχολεία είναι λιγιστό – γεγονός που οφείλεται επίσης στο ότι τα ελληνικά σχολεία εμφανίζουν ένα από τα χαμηλότερα επίπεδα αυτονομίας στον ΟΟΣΑ. Παρότι λαμβάνεται υπόψη η άποψη των εκπαιδευτικών του σχολείου κατά την επιλογή του σχολικού διευθυντή, οι διευθυντές δεν συμμετέχουν στην πρόσληψη εκπαιδευτικών, διότι η τοποθέτηση των εκπαιδευτικών πραγματοποιείται σε κεντρικό επίπεδο από το Υπουργείο.

Εικόνα 2 Αποφάσεις που λαμβάνονται σε διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης στη δημόσια κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, 2017

Πηγή: ΟΟΣΑ (2018a), Πίνακας D6.1. Βλέπε το τμήμα για τις πηγές για περισσότερες πληροφορίες και το παράρτημα 3 για σημειώσεις: <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2018-36-en>

Πλαίσιο 1: Αλλαγές στο σύστημα διορισμού εκπαιδευτικών

Με τον νόμο 4589/2019 τροποποιήθηκαν οι όροι για τον διορισμό εκπαιδευτικών. Το νέο σύστημα προσλήψεων καταργεί την προηγούμενως υποχρεωτική συμμετοχή σε εξετάσεις σχετικά με το γνωστικό αντικείμενο και τις γνώσεις παιδαγωγικής. Αντιθέτως, βασίζεται αποκλειστικά σε ένα σύστημα μορίων που χορηγούνται με βάση τα ακαδημαϊκά προσόντα, τα έτη υπηρεσίας και κοινωνικά κριτήρια, όπως ο αριθμός τέκνων στο νοικοκυριό.

Η πιστοποιημένη παιδαγωγική και διδακτική επάρκεια, η οποία προηγούμενως ήταν υποχρεωτική για τη δυνατότητα συμμετοχής στις εξετάσεις διορισμού εκπαιδευτικών, μπορεί πλέον να αποκτηθεί έως 2 έτη μετά τον διορισμό. Η μοριοδότηση για δεύτερους και μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών στο διδακτικό αντικείμενο ή στα παιδαγωγικά προβλεπόταν στον προηγούμενο νόμο, αλλά δεν είχε εφαρμοστεί ποτέ. Πλέον δεν ισχύουν ειδικές απαιτήσεις για την αναγνώριση των επιπλέον τίτλων σπουδών.

Ο νέος νόμος στην πραγματικότητα εστιάζει στην τακτοποίηση της κατάστασης των αναπληρωτών εκπαιδευτικών⁵ και όχι στον εκσυγχρονισμό του συστήματος πρόσληψης εκπαιδευτικών. Ο αριθμός των αναπληρωτών εκπαιδευτικών είναι μεγάλος και οι εκπαιδευτικοί αυτοί υπηρετούν το σύστημα ενίοτε επί πολλά έτη.

Επιπλέον, θεμελιώδεις προκλήσεις όσον αφορά την ισότητα εξακολουθούν να υπάρχουν στο κεντρικό σύστημα διορισμού εκπαιδευτικών. Πολύ συχνά, οι νεοδιορισθέντες και, κατά συνέπεια, λιγότερο έμπειροι εκπαιδευτικοί και σχολικοί διευθυντές υπηρετούν στις περισσότερο μειονεκτικές και, επομένως, λιγότερο προτιμητέες σχολικές μονάδες και περιοχές. Οι μεταθέσεις εκπαιδευτικών βασίζονται σε μόρια, ενώ πρωτοδοτήσεις χορηγούνται σε αυτούς που υπηρετούν σε απομακρυσμένες περιοχές. Ο συνδυασμός του κεντρικού συστήματος διορισμού και του συστήματος μεταθέσεων υπονομεύει τη συνέχεια και την ποιότητα της διδασκαλίας σε μειονεκτικά σχολεία. Επιπλέον, η απουσία λογοδοσίας και παρακολούθησης έχει δημιουργήσει μια παράδοξη

⁵ Για περιγραφή των συνθηκών εργασίας τους βλέπε: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018b).

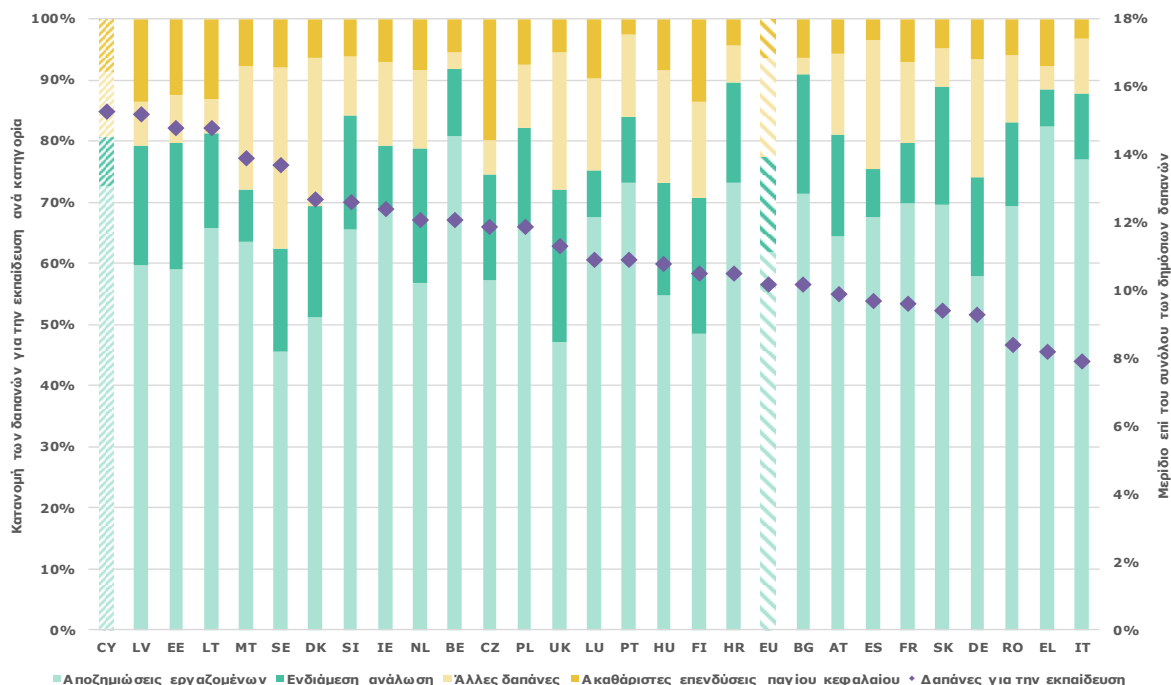
κατάσταση όπου οι εκπαιδευτικοί έχουν σχεδόν απεριόριστη ελευθερία όσον αφορά την άσκηση του επαγγέλματός τους στο επίπεδο του σχολείου, παρότι η κανονιστική συμβολή των αρχών είναι ισχυρή (Stamelos et al., 2012).

4. Επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση

Οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση συγκαταλέγονται μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ και αφορούν σε μεγάλο βαθμό τη μισθοδοσία. Οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση ως μερίδιο του ΑΕΠ ανήλθαν σε 3,9 % το 2017 (μέσος όρος της ΕΕ: 4,6 %). Οι δαπάνες αυτές επί του συνόλου των δημόσιων δαπανών ανήλθαν για την Ελλάδα στο 8,2 % – ποσοστό μικρότερο από αυτό των περισσότερων άλλων χωρών της ΕΕ (μέσος όρος της ΕΕ: 10,2 %). Σε πραγματικούς (προσαρμοσμένους με βάση τον πληθωρισμό) όρους, οι δαπάνες για την εκπαίδευση έχουν μειωθεί κατά 2,1 % από το 2016 και σωρευτικά κατά 14,3 % από το 2010. Η μεγαλύτερη μείωση (25,8 %) αφορούσε την «ενδιάμεση ανάλωση», δηλαδή τα υλικά διδασκαλίας, τη θέρμανση και την ηλεκτρική ενέργεια. Ακολούθησαν οι «ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου» (-20,4 %), π.χ. επενδύσεις σε υπολογιστές, κτίρια κ.λπ. Οι δαπάνες για τους μισθούς των εκπαιδευτικών μειώθηκαν κατά 12,5 %. Το 2017 ποσοστό 82,5 % δαπανήθηκε σε αποζημιώσεις εργαζομένων, το οποίο είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ποσοστό κάθε άλλου κράτους μέλους της ΕΕ (μέσος όρος στην ΕΕ: 62 %). Το 2019 το Συμβούλιο της ΕΕ απηύθυνε ειδική σύσταση στην Ελλάδα στην οποία την καλούσε να προβεί σε επενδύσεις στην εκπαίδευση και στις δεξιότητες (Συμβούλιο της ΕΕ, 2019).

Ο αριθμός των μαθητών σχολείου στην Ελλάδα ενδέχεται να μειωθεί σχεδόν κατά ένα πέμπτο εντός των επόμενων 20 ετών. Εκτιμάται ότι το ποσοστό των παιδιών ηλικίας 3-18 ετών θα συρρικνωθεί κατά 12 % έως το 2030 και σχεδόν κατά 20 % έως το 2040⁶. Το στοιχείο αυτό θα μπορούσε να παράσχει μια ευκαιρία για βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος. Επιπλέον, η Ελλάδα θα πρέπει να επενδύσει στην παροχή ευκαιριών διά βίου μάθησης ώστε να αντιμετωπιστούν τα χαμηλά επίπεδα δεξιοτήτων σε ολόκληρο τον πληθυσμό.

Εικόνα 3 Μερίδιο των δαπανών για την εκπαίδευση επί του συνόλου των δημόσιων δαπανών και δαπάνες ανά κατηγορία, 2017

Πηγή: Eurostat, COFOG.

⁶ Προβλέψεις της Eurostat.

5. Εκσυγχρονισμός της προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης

Η παροχή οικονομικά προσιτής και ποιοτικής προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας για τα παιδιά ηλικίας έως 4 ετών είναι ανεπαρκής. Η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα των παιδιών ηλικίας μεταξύ 4 ετών και ηλικίας έναρξης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης αυξήθηκε από 79,8 % το 2016 σε 81,5 % το 2017, αλλά εξακολουθεί να υπολείπεται πολύ του μέσου όρου της ΕΕ (95,4 %). Το 2017 οι επίσημες εγκαταστάσεις παιδικής φροντίδας δέχθηκαν το 20,5 % των παιδιών ηλικίας έως 3 ετών, ποσοστό που συνιστά αξιοσημείωτη αύξηση της τάξης των 11,6 ποσοστιαίων μονάδων από το 2016, αλλά εξακολουθεί να υπολείπεται του στόχου της Βαρκελώνης του 33 % που ορίστηκε το 2002. Παρότι η συλλογή στοιχείων σχετικά με τις εγκαταστάσεις παιδικής φροντίδας είναι πολύ περιορισμένη, το μεγάλο χάσμα που υπάρχει μεταξύ προσφοράς και ζήτησης είναι προφανές (Νικολαΐδης, 2017). Στους παιδικούς σταθμούς εφαρμόζεται πρόγραμμα και παρέχονται κατευθύνσεις για τους εκπαιδευτικούς. Όσον αφορά τις εγκαταστάσεις παιδικής φροντίδας, το 2017 θεσπίστηκαν με νόμο πρότυπα για τις υποδομές, ένα πλαίσιο στόχων, κατηγορίες προσωπικού και αρμόδιες αρχές παρακολούθησης. Η αρχική εκπαίδευση του προσωπικού παροχής παιδικής φροντίδας επεκτάθηκε στα 4 έτη. Το 2018 η ηλικία έναρξης της υποχρεωτικής προσχολικής εκπαίδευσης μειώθηκε στα 4 έτη με μια σταδιακή περίοδο εφαρμογής έως το 2021. Η αλλαγή αυτή δεν καταργεί τη διχοτόμηση μεταξύ εγκαταστάσεων παιδικής φροντίδας που εστιάζουν στην παροχή φροντίδας και παιδικών σταθμών που εστιάζουν στη μάθηση, υπέρ μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (Rentzou et al, 2018).

Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου έχει μειωθεί σε μεγάλο βαθμό στις αγροτικές περιοχές αλλά παραμένει σε υψηλά επίπεδα μεταξύ των ατόμων που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό. Το ποσοστό των νέων ηλικίας 18-24 ετών που εγκατέλειψαν πρόωρα το σχολείο, το οποίο ανήλθε σε 4,7 % το 2017, συγκαταλέγεται μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ (μέσος όρος: 10,6 %). Η διαφορά μεταξύ των φύλων ήταν 2,1 ποσοστιαίες μονάδες, καθώς το ποσοστό των ανδρών (5,7 %) ήταν υψηλότερο από αυτό των γυναικών. Παρότι η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου σημείωσε περαιτέρω μείωση από το 2016, από 5,4 % σε 3,9 % μεταξύ των γηγενών, αυξήθηκε μεταξύ των ατόμων που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό από 16,9 % σε 17,9 %, διευρύνοντας με τον τρόπο αυτό περαιτέρω το χάσμα μεταξύ των δύο ομάδων. Από το 2010 η Ελλάδα έχει κατορθώσει να μειώσει την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου στις αγροτικές περιοχές κατά 12 ποσοστιαίες μονάδες, με αποτέλεσμα να συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με τις βέλτιστες επιδόσεις στην ΕΕ για την κατηγορία αυτή.

Πραγματοποιούνται αλλαγές με σκοπό την προώθηση μιας πιο συνεργατικής νοοτροπίας στο σχολείο, αλλά απουσιάζει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση. Έχει ξεκινήσει η κατάρτιση του προσωπικού που υπηρετεί στα περιφερειακά κέντρα εκπαιδευτικού σχεδιασμού (ΠΕΚΕΣ), σύμφωνα με τον νόμο που θεσπίστηκε το 2018. Στον νόμο του 2018 προβλέπεται επίσης η δημιουργία ομάδων εκπαιδευτικών με κοινά πεδία ειδίκευσης σε κάθε σχολείο προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να συνεργάζονται και να ανταλλάσσουν ιδέες και διδακτικό υλικό, και να αξιολογούν τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα. Στις πρωτοβουλίες για τον περιορισμό του υψηλού βαθμού κανονιστικής κεντρικής διαχείρισης περιλαμβάνεται η θεματική εβδομάδα, κατά τη διάρκεια της οποίας οι εκπαιδευτικοί σχεδιάζουν τα δικά τους προγράμματα αντί να ακολουθούν το κεντρικό. Έχει ξεκινήσει η πιλοτική λειτουργία σχολικών δικτύων μεταξύ εννέα σχολείων ανώτερης δευτεροβάθμιας επαγγελματικής κατάρτισης, και η επέκτασή τους στα γενικά σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης προβλέπεται στο νόμο του 2018. Ωστόσο, εξακολουθεί να απουσιάζει μια ολοκληρωμένη και βασισμένη στην έρευνα προσέγγιση για τον επαγγελματισμό των εκπαιδευτικών και την ανάπτυξη του σχολείου η οποία να καθιστά δυνατή την παρακολούθηση και τη λογοδοσία.

Το ψηφιακό σχολείο δεν έχει γίνει ακόμη πραγματικότητα και οι ψηφιακές δεξιότητες δεν έχουν αναπτυχθεί επαρκώς. Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί εντυπωσιακή ποσότητα ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού στην Ελλάδα και η τεχνολογία των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) συμπεριλαμβάνεται στα προγράμματα σπουδών όλων των επιπέδων. Υψηλή ευρυζωνική ταχύτητα (>100 mbps) παρέχεται στο 11 % των ελληνικών σχολείων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, στο 15 % της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στο 19 % της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης⁷. Ωστόσο, υπάρχουν εμπόδια σε επίπεδο υποδομής τα οποία σχετίζονται με τη συνδεσιμότητα και τον σύγχρονο εξοπλισμό. Το ποσοστό των σχολείων που εφαρμόζουν ισχυρή πολιτική και λαμβάνουν ισχυρή στήριξη όσον αφορά την ψηφιακή εκπαίδευση

⁷ Εθνικά στοιχεία.

είναι χαμηλότερο στην Ελλάδα σε όλα τα επίπεδα σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019a). Ως εκ τούτου, οι ψηφιακά καταρτισμένοι εκπαιδευτικοί είναι ακόμη πιθανό να αντιμετωπίζουν δυσκολίες κατά τη χρήση των δεξιοτήτων τους στην αίθουσα. Μεταξύ του γενικού πληθυσμού, το 46 % των ατόμων ηλικίας 16-74 ετών αναφέρουν ότι διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες, ποσοστό που υπολείπεται του μέσου όρου της ΕΕ του 57 % (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019b). Από τους υπόλοιπους, το 31 % δεν έχουν καμία ψηφιακή δεξιότητα (μέσος όρος της ΕΕ: 17 %). Οι ειδικοί στον τομέα των ΤΠΕ, και ιδιαίτερα οι γυναίκες, καθώς και οι πτυχιούχοι ΤΠΕ είναι λιγότεροι από το μέσο όρο της ΕΕ⁸. Η Εθνική Συμμαχία για τις Ψηφιακές Δεξιότητες, η οποία δρομολογήθηκε τον Ιούνιο του 2018, έχει αναλάβει διάφορες πρωτοβουλίες για την αναβάθμιση των ψηφιακών δεξιοτήτων του πληθυσμού, των ΜΜΕ και των δημόσιων υπαλλήλων.

Η ένταξη των προσφάτως αφιχθέντων μεταναστών στην εκπαίδευση μέχρι στιγμής έχει επικεντρωθεί κυρίως στα σχολεία. Την περίοδο 2018/2019 καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες για την παροχή σχολικής εκπαίδευσης σε 12 867 παιδιά πρόσφυγες, από τα οποία 8 290 φοίτησαν σε κανονικές τάξεις με παράλληλη εκπαιδευτική στήριξη και 4 577 σε χωριστές σχολικές εγκαταστάσεις που λειτουργούν το απόγευμα. 30 περίπου παιδικοί σταθμοί λειτουργούν σε καταυλισμούς προσφύγων, συμπεριλαμβανομένων αυτών που βρίσκονται στα νησιά. 690 εκπαιδευτικοί έλαβαν ειδική κατάρτιση. Παρασχέθηκαν υπηρεσίες διερμηνείας στο πλαίσιο της συνδρομής για την εγγραφή των παιδιών προσφύγων ενώ προσλήφθηκαν ψυχολόγοι προς υποστήριξη των μαθητών προσφύγων, των οικογενειών τους και των εκπαιδευτικών. Ωστόσο, για την ένταξη των παιδιών προσφύγων στην εκπαίδευση εξακολουθούν να απαιτούνται επίπονες προσπάθειες, δεδομένου ότι σε ολόκληρη την Ελλάδα ζουν κατ'επίσημη εκτίμηση 28 000 παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες (UNICEF, 2019)⁹. Οι προκλήσεις συνδέονται ειδικότερα με τα εξής: την τοποθέτηση εκπαιδευτικών που είναι ειδικευμένοι σε μαθησιακά περιβάλλοντα που χαρακτηρίζονται από πολυγλωσσία και πολυμορφία· την κατάρτιση των εκπαιδευτικών· καθώς και τους πόρους και την πρόσβαση στην εκπαίδευση μεγαλύτερων παιδιών και νεαρών ενηλίκων, μεταξύ άλλων στα επίπεδα της μεταδευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Tzoraiki, 2019). Για την αξιολόγηση των τίτλων σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης των προσφύγων, η Ελλάδα συμμετέχει στο έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Διαβατηρίου Επαγγελματικών Προσόντων¹⁰.

6. Εκσυγχρονισμός της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Οι προοπτικές απασχόλησης έχουν βελτιωθεί για τους πρόσφατους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών με πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αυξήθηκε περαιτέρω το 2018, καθώς ανήλθε σε 44,3 % (έναντι 43,7 % το 2017). Υπερβαίνει τον μέσο όρο της ΕΕ (40,7 %) και τον εθνικό στόχο για το 2020 (40 %). Το ποσοστό των γυναικών που ολοκληρώνουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση ανέρχεται σε 51,3 %, και είναι κατά 13,8 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο από αυτό των ανδρών. Μεταξύ του γηγενούς πληθυσμού, το 48,1 % έχει λάβει τριτοβάθμια εκπαίδευση, ποσοστό που είναι κατά τρεις φορές μεγαλύτερο από αυτό των ατόμων που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό, το οποίο ανέρχεται σε 15,1 %. Το ποσοστό απασχόλησης των πρόσφατων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανήλθε σε 59 % το 2018, αυξημένο κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες από αυτό του 2015, παρότι εξακολουθεί να είναι το χαμηλότερο στην ΕΕ. Ωστόσο, η κατοχή πτυχίου βελτιώνει την απασχολησιμότητα: το αντίστοιχο ποσοστό για τους αποφοίτους ανώτερης δευτεροβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ήταν σημαντικά χαμηλότερο, της τάξης του 45,2 %.

Η νέα νομοθεσία μεταρρυθμίζει την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Κάθε χρόνο, το Υπουργείο Παιδείας τοποθετεί τους πρωτοετείς φοιτητές απευθείας στα τμήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με βάση τις επιδόσεις τους στις εθνικές εισαγωγικές εξετάσεις και τις προτιμήσεις τους όσον αφορά το αντικείμενο σπουδών. Παρότι το σύστημα θεωρείται πολύ δίκαιο, παράγει αναντιστοιχίες και ανεπάρκειες σε επίπεδο σπουδών, καθώς πολύ συχνά ούτε οι φοιτητές ούτε τα πανεπιστήμια επιτυγχάνουν τις προτιμήσεις τους. Επιπλέον, η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση επικεντρώνεται κυρίως στην προετοιμασία για τις εξετάσεις εισαγωγής στο πανεπιστήμιο. Έπειτα από σειρά μέτρων για την αναβάθμιση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018), το νέο σύστημα εισαγωγής στα πανεπιστήμια, που θεσπίστηκε το 2019, παρέχει πρόσβαση σε

⁸ Από το σύνολο της απασχόλησης, της γυναικείας απασχόλησης και το σύνολο των πτυχιούχων.

⁹ Το 2018 από τις αιτήσεις ασύλου που καταχωρίστηκαν στην Ελλάδα οι 21 770 αφορούσαν παιδιά.

¹⁰ Βλέπε: <https://www.coe.int/en/web/education/recognition-of-refugees-qualifications>

τμήματα χαμηλής ζήτησης χωρίς προηγούμενες εξετάσεις. Η κεντρικά διαχειριζόμενη τοποθέτηση με βάση τις ανταγωνιστικές εξετάσεις διατηρείται για τα τμήματα υψηλής ζήτησης.

Η κατεύθυνση της κινητικότητας των αποφοίτων είναι κυρίως προς το εξωτερικό. Το 2017 η κινητικότητα πτυχιούχων προς το εξωτερικό — το ποσοστό των αποφοίτων που λαμβάνουν τον τίτλο σπουδών τους στο εξωτερικό — ανερχόταν σε 12,1%, ποσοστό που υπερβαίνει κατά περισσότερο από τρεις φορές τον μέσο όρο της ΕΕ (3,6 %). Για τους αποφοίτους μεταπτυχιακού επιπέδου, το ποσοστό αυτό ήταν πέντε φορές υψηλότερο (25,8 % έναντι 5 % στην ΕΕ). Το ποσοστό πτυχιούχων που κατάγονται από το εξωτερικό ανέρχεται στο 1,6 %, υπολειπόμενο κατά πολύ του μέσου όρου της ΕΕ (10,8 %) και αποτελείται σε μεγάλο βαθμό από Κυπρίους. Ενώ η βαθμολογία των ελληνικών πανεπιστημίων είναι σχετικά υψηλή στο πεδίο της έρευνας, ο διεθνής προσανατολισμός τους δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς, όπως και η μεταφορά γνώσεων, η διδασκαλία και η μάθηση, καθώς και η περιφερειακή συμμετοχή (U-Multirank, 2019). Το χαμηλό ποσοστό προγραμμάτων προπτυχιακού επιπέδου που διδάσκονται στα αγγλικά και η έλλειψη συνεκτικού εθνικού σχεδίου για τη διεθνοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συμβάλλουν στον χαμηλό βαθμό διεθνοποίησης (Βρετανικό Συμβούλιο, 2019).

Η αναδιάρθρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης φαίνεται ότι δεν αντανakλά τις προβλεπόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η νομοθεσία που ψηφίστηκε την άνοιξη του 2019 προβλέπει την αναβάθμιση των εναπομενόντων τεχνολογικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (ΤΕΙ) σε πανεπιστήμια στο πλαίσιο της διαδικασίας που ξεκίνησε το 2018. Θα δημιουργηθούν νέα τμήματα και θέσεις φοίτησης σε επίπεδο πτυχίου. Δεν έχει εκπονηθεί προηγούμενη εκτίμηση επιπτώσεων, ενώ δεν ανατέθηκε μελέτη από την αρχή διασφάλισης της ποιότητας της ανώτερης εκπαίδευσης ή από άλλους ανεξάρτητους φορείς. Έχουν προβλεφθεί περισσότερες από 500 νέες θέσεις ακαδημαϊκού προσωπικού για τη διευκόλυνση της μετάβασης, αλλά έχουν διατυπωθεί αμφιβολίες σχετικά με το κατά πόσον τα πρώην ΤΕΙ είναι έτοιμα να παράσχουν προγράμματα, εγκαταστάσεις και προσωπικό πανεπιστημιακού επιπέδου, δεδομένης της ταχύτητας της μεταρρύθμισης. Επιπλέον, σύμφωνα με τις προβλέψεις για την αγορά εργασίας, αναμένεται υπερπροσφορά εργαζομένων υψηλής ειδίκευσης έως το 2030 αλλά μείωση του αριθμού των εργαζομένων μέσης ειδίκευσης (Cedefop, 2018). Ως εκ τούτου, σε συνδυασμό με τη γενικά χαμηλή ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ), η αναδιάρθρωση φαίνεται να επιδεινώνει την υφιστάμενη αναντιστοιχία δεξιοτήτων. Για την αντιμετώπιση αυτού του στοιχείου, η Ελλάδα θέσπισε διετή προγράμματα σπουδών για αποφοίτους ΕΕΚ στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης. Τα εν λόγω προγράμματα σπουδών που αφορούν την ΕΕΚ προβλέπεται να ξεκινήσουν κατά το ακαδημαϊκό έτος 2019/2020. Θα λειτουργούν εντός των πανεπιστημίων και θα χορηγούν τίτλους σπουδών του επιπέδου 5 του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων.

Πλαίσιο 2: Διάφορες πρωτοβουλίες αντιμετωπίζουν το φαινόμενο της διαρροής εγκεφάλων στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Η Ελλάδα εμφάνιζε πάντα ποσοστά μετανάστευσης, αλλά αυτά αυξήθηκαν κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, ιδιαίτερα μεταξύ των ατόμων υψηλής ειδίκευσης. Το υψηλό ποσοστό μικρών επιχειρήσεων στην οικονομία και το συνδεδεμένο χαμηλό επίπεδο έρευνας και καινοτομίας, ιδιαίτερα στον ιδιωτικό τομέα, έχουν περιορίσει τη δυνατότητα απορρόφησης ατόμων υψηλού μορφωτικού επιπέδου (Labrianidis, 2017).

Το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας, το οποίο ιδρύθηκε το 2016, παρέχει στήριξη σε νέους επιστήμονες και έχει ως στόχο να αναστρέψει την εκροή κορυφαίων επιστημόνων προς το εξωτερικό. Το ίδρυμα χορηγεί υποτροφίες για διδακτορικές και μεταδιδακτορικές σπουδές· χρηματοδοτεί ερευνητικά έργα υψηλής ποιότητας, ερευνητές και πανεπιστημιακούς· χρηματοδοτεί την προμήθεια ερευνητικού εξοπλισμού· διευκολύνει την πρόσβαση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και άλλων ενδιαφερόμενων μερών σε καινοτόμα ερευνητικά προγράμματα· και στηρίζει τη δημιουργία και τη λειτουργία νεοφυών επιχειρήσεων που αξιοποιούν τα αποτελέσματα της έρευνας. Εκτιμάται ότι ο προϋπολογισμός ύψους 240 εκατ. EUR για την περίοδο 2017-2019 θα δημιουργήσει περισσότερες από 4 000 θέσεις εργασίας για νέους επιστήμονες έως το τέλος του 2019.

Το πρόγραμμα «Ερευνώ, δημιουργώ, καινοτομώ» υποστηρίζει τη δημιουργία θέσεων εργασίας για προσωπικό υψηλής ειδίκευσης στα τμήματα έρευνας και ανάπτυξης των καινοτόμων επιχειρήσεων. Χρηματοδοτεί επίσης τη συνεργασία των τμημάτων αυτών με δημόσια πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα. Η πρώτη φάση του προγράμματος, η οποία χρηματοδοτήθηκε με 332 εκατ. EUR, δημιούργησε 3 400 θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης. Η δεύτερη φάση θα χρηματοδοτηθεί με 200 εκατ. EUR. Βάσει ερευνών, προτείνεται να δίνεται η ίδια έμφαση στη διασύνδεση των μόνιμων αποδήμων με την ελληνική οικονομία και στις πολιτικές «επιστροφής και συγκράτησης» (Labrianidis, 2017).

7. Εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Έχουν θεσπιστεί σημαντικές μεταρρυθμίσεις αλλά η ελκυστικότητα του τομέα παραμένει περιορισμένη. Το ποσοστό των μαθητών ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που εγγράφονται στην ΕΕΚ ήταν 28,8 % το 2017 (μέσος όρος της ΕΕ: 47,8 %) και μειώνεται αργά αλλά σταθερά από το 2013, ενώ ο μέσος όρος της ΕΕ είναι γενικά σταθερός σε ποσοστό περίπου 48 %. Το ποσοστό απασχόλησης για τους αποφοίτους ΕΕΚ, παρότι παραμένει χαμηλό, αυξήθηκε από το χαμηλότερο ποσοστό όλων των εποχών του 37,5 % το 2015 σε 50,5 % το 2018 (μέσος όρος της ΕΕ: 79,5 %). Το πρόγραμμα «Μια νέα αρχή στα ΕΠΑΛ» επεκτάθηκε και στα 401 επαγγελματικά λύκεια. Το προαιρετικό τέταρτο έτος μαθητείας το οποίο περιλαμβάνει μια ισχυρή συνιστώσα εργασιακής μαθητείας για τους αποφοίτους ΕΕΚ ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επεκτάθηκε. Η ζήτηση για μαθητευόμενους αυξάνεται αλλά, συνολικά, οι προσφορές θέσεων μαθητείας από τις επιχειρήσεις παραμένουν σε χαμηλό επίπεδο, στο 48 % του συνόλου των προσφορών.

Η κατάρτιση των εκπαιδευτικών της ΕΕΚ και των εκπαιδευτών συνιστά καίρια πρόκληση. Στο «πλαίσιο ποιότητας μαθητείας» του 2017 προβλέπεται η δημιουργία μητρώου πιστοποιημένων εκπαιδευτών εντός της επιχείρησης και απαιτείται από αυτούς η παρακολούθηση προγραμμάτων κατάρτισης που έχουν σχεδιαστεί από την εθνική υπηρεσία απασχόλησης, επιμελητήρια και εκπαιδευτικά ιδρύματα. Στη δεύτερη φάση της κατάρτισης εκπαιδευτικών σχετικά με τις μαθητείες, τον Μάιο του 2019, συμμετείχαν 1 500 εκπαιδευτικοί. Από το Σεπτέμβριο του 2019, η πιστοποίηση των διδακτικών ικανοτήτων των εκπαιδευτικών της ΕΕΚ και των εκπαιδευτών ενηλίκων αποτελεί προϋπόθεση για την εγγραφή τους σε χρηματοδοτούμενα από το κράτος προγράμματα μη τυπικής κατάρτισης στην αρχική ΕΕΚ και στη συνεχιζόμενη ΕΕΚ (νόμος 4485/2017). Μια σύμπραξη για την ΕΕΚ υπό την καθοδήγηση της κεντρικής ένωσης επιμελητηρίων, η οποία έχει προγραμματιστεί για το τέλος του 2019, αποσκοπεί στην αύξηση της ευαισθητοποίησης και της κατάρτισης εκπαιδευτών εντός της επιχείρησης.

8. Ανάπτυξη της μάθησης ενηλίκων

Οι κανονιστικές πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη της μάθησης ενηλίκων είναι σε εξέλιξη αλλά η εφαρμογή παρουσιάζει καθυστερήσεις. Η συμμετοχή στη μάθηση ενηλίκων το 2018 παρέμεινε στο πολύ χαμηλό ποσοστό του 4,5 % (μέσος όρος της ΕΕ: 11,1 %). Κατά τη διάρκεια του 2017 περίπου 1 000 ενήλικες ηλικίας 25 ετών και άνω απέκτησαν τίτλο σπουδών ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από ένα σύνολο σχεδόν 1,5 εκατομμυρίου ενηλίκων με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Δύο νέοι νόμοι ψηφίστηκαν το 2018 σχετικά με τον ορισμό βασικών εννοιών στη μάθηση ενηλίκων και σχετικά με την επικύρωση των προγραμμάτων που προσφέρουν τα δημοτικά κέντρα διά βίου μάθησης. Η διαδικασία επιλογής των εκπαιδευτών ενηλίκων για τα κέντρα αυτά ολοκληρώθηκε πρόσφατα, έπειτα από 2 έτη. Οι δήμοι έχουν δημοσιεύσει δημόσια πρόσκληση υποβολής ενδιαφέροντος για προσφορές κύκλων μαθημάτων σε 145 διαφορετικά αντικείμενα ώστε τα κέντρα να τεθούν σε λειτουργία το 2019. Προγράμματα μάθησης ενηλίκων θα διατίθενται επίσης σε όλα τα σωφρονιστικά ιδρύματα.

Η διαδικασία διαπίστευσης εκπαιδευτών ενηλίκων έχει υποστεί πολλές αλλαγές από το 2012. Ο εθνικός οργανισμός πιστοποίησης προσόντων και επαγγελματικού προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ) είναι αρμόδιος για την πιστοποίηση των εκπαιδευτών ενηλίκων. Έχει αναπτύξει ένα επαγγελματικό προφίλ για τους εκπαιδευτές ενηλίκων το οποίο χρησιμοποιείται ως πλαίσιο για τη διαδικασία πιστοποίησης. Από τον Μάρτιο του 2019 η κοινότητα των Ελλήνων εκπαιδευτών ενηλίκων διατηρεί τη δική της ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την εκπαίδευση ενηλίκων¹¹.

¹¹ Βλέπε: www.iky.gr/el/epale

9. Παραπομπές

British Council (2019), *The shape of global higher education: International comparisons with Europe (Η μορφή της παγκόσμιας ανώτερης εκπαίδευσης: Διεθνείς συγκρίσεις με την Ευρώπη)*. https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/k006_02_the_shape_of_global_higher_education_in_europe_final_v5_web.pdf

Cedefop (2018), *2018 skills forecast - Greece (Πρόβλεψη δεξιοτήτων 2018 - Ελλάδα)*. http://www.cedefop.europa.eu/files/cedefop_skills_forecast_2018_-_greece.pdf

Cedefop (υπό έκδοση). *Developments in vocational education and training policy in 2015-19: Greece* Cedefop monitoring and analysis of VET policies. (Εξελίξεις στην πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης την περίοδο 2015-19: Ελλάδα Παρακολούθηση και ανάλυση των πολιτικών ΕΕΚ από το Cedefop)

Cedefop (υπό έκδοση). *Vocational education and training in Greece: short description*. (Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα: σύντομη περιγραφή).

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2019), Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Ελλάδας του 2019 και τη διατήρηση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας της Ελλάδας του 2019. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-specific-recommendation-commission-recommendation-greece_el.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018a), *Boosting teacher quality. Pathways to effective policies (Ενίσχυση της ποιότητας των εκπαιδευτικών. Τρόποι εξασφάλισης αποτελεσματικών πολιτικών)*. <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/95e81178-896b-11e8-ac6a-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-97869052>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018b), *Education and training monitor 2018. Country analysis* (Παρακολούθηση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης 2018. Ανάλυση χώρας). <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/53285723-e3d2-11e8-b690-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-99731487>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή/EACEA/Eurydice (2018c), *Teachers' and School Heads' Salaries and Allowances in Europe - 2016/17. Eurydice Facts and Figures*. (Μισθοί και επιδόματα εκπαιδευτικών και διευθυντών σχολείων στην Ευρώπη - 2016/17. Στοιχεία και αριθμοί του δικτύου Eurydice). Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8b7fc491-9aea-11e6-868c-01aa75ed71a1/language-en>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019a), *2nd Survey of Schools: ICT in education - Greece Country Report (2η έρευνα για τα σχολεία: οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση - Έκθεση χώρας για την Ελλάδα)*. <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/26a9ef6b-46d5-11e9-a8ed-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-95761944>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019b), Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI). 2019 Έκθεση χώρας, Ελλάδα. [file:///C:/Users/pisioul/Downloads/DESI2019-GREECE_ENG%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/pisioul/Downloads/DESI2019-GREECE_ENG%20(1).pdf)

Labrianidis, Lois, Pratsinakis, Manolis (2017), «Crisis Brain drain: short-term pain/long term gain?» (Λαμπριανίδης Λόης, Πρατσινάκης Μανώλης, Διαρροή εγκεφάλων την περίοδο της κρίσης: βραχυπρόθεσμο μειονέκτημα/μακροπρόθεσμο πλεονέκτημα;) στο: *Greece in Crisis: The Cultural Politics of Austerity (Η Ελλάδα της κρίσης: οι πολιτιστικές πολιτικές της λιτότητας)*, επιμέλεια D. Tziouvas (Δ. Τζιόβας). I.B. Tauris. https://www.academia.edu/30537136/Crisis_brain_drain_short-term_pain_long-term_gain

Νικολαΐδης Ηλίας (2017), Γιατί Η Ελλάδα Πρέπει Να Επενδύσει Στην Προσχολική Αγωγή. https://www.dianeosis.org/2017/02/prosxoliki_agogi/

ΟΟΣΑ (2014), *Education at a Glance 2014: Highlights*. (Η εκπαίδευση με μια ματιά 2014: Κύρια σημεία) https://doi.org/10.1787/eag_highlights-2014-en

ΟΟΣΑ (2018a), *Education at a Glance 2018: OECD Indicators* (Η εκπαίδευση με μια ματιά 2018: Δείκτες ΟΟΣΑ). <https://doi.org/10.1787/eag-2018-en>

ΟΟΣΑ (2018b), *Effective Teacher Policies: Insights from PISA* (Αποτελεσματικές πολιτικές για τους εκπαιδευτικούς: Στοιχεία από το πρόγραμμα PISA). <http://dx.doi.org/10.1787/9789264301603-en>

Rentzou, Konstantina & Daglas, Georgios (2018), «Are we ready for integrated ECEC systems? Greek in-service early childhood educators' level of preparation for implementing educare systems». (Ρέντζου Κωνσταντίνα & Ντάγλας Γεώργιος, Είμαστε έτοιμοι για ολοκληρωμένα συστήματα προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας; Το επίπεδο προετοιμασίας των Ελλήνων εν ενεργεία εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας για την εφαρμογή εκπαιδευτικών συστημάτων). *Global Education Review* (Παγκόσμια επισκόπηση της εκπαίδευσης), 5 (2), 69-84. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1183915.pdf>

Sonmark, K., et al. (2017), «Understanding teachers' pedagogical knowledge: report on an international pilot study» (Κατανόηση των παιδαγωγικών γνώσεων των εκπαιδευτικών: έκθεση σχετικά με διεθνή πιλοτική μελέτη). *OECD Education Working Papers* (Έγγραφα εργασίας του ΟΟΣΑ για την εκπαίδευση), αριθ. 159. <https://doi.org/10.1787/43332ebd-en>.

Stamelos, Georgios et al. (2012), «Understanding the Difficulties of Implementation of a Teachers' Evaluation System in Greek Primary Education: from national past to European influences» (Γιώργος Σταμέλος κ.ά., Ανάλυση των δυσκολιών εφαρμογής ενός συστήματος αξιολόγησης των εκπαιδευτικών στην ελληνική πρωτοβάθμια εκπαίδευση: από το εθνικό παρελθόν στις ευρωπαϊκές επιρροές) στο: *European Educational Research Journal* (Περιοδικό για την ευρωπαϊκή έρευνα στον τομέα της εκπαίδευσης), τόμος 11 αριθ. 4 2012, σ. 545-557. <http://dx.doi.org/10.2304/eeerj.2012.11.4.545>

Tzoraki, Ourania (2019), «A Descriptive Study of the Schooling and Higher Education Reforms in Response to the Refugees' Influx into Greece». (Τζωράκη Ουρανία, Περιγραφική μελέτη των μεταρρυθμίσεων στη σχολική και τριτοβάθμια εκπαίδευση σε συνέχεια της εισροής προσφύγων στην Ελλάδα) στο *Social Sciences 2019* (Κοινωνικές επιστήμες 2019), 8/72.doi:10.3390/socsci8030072

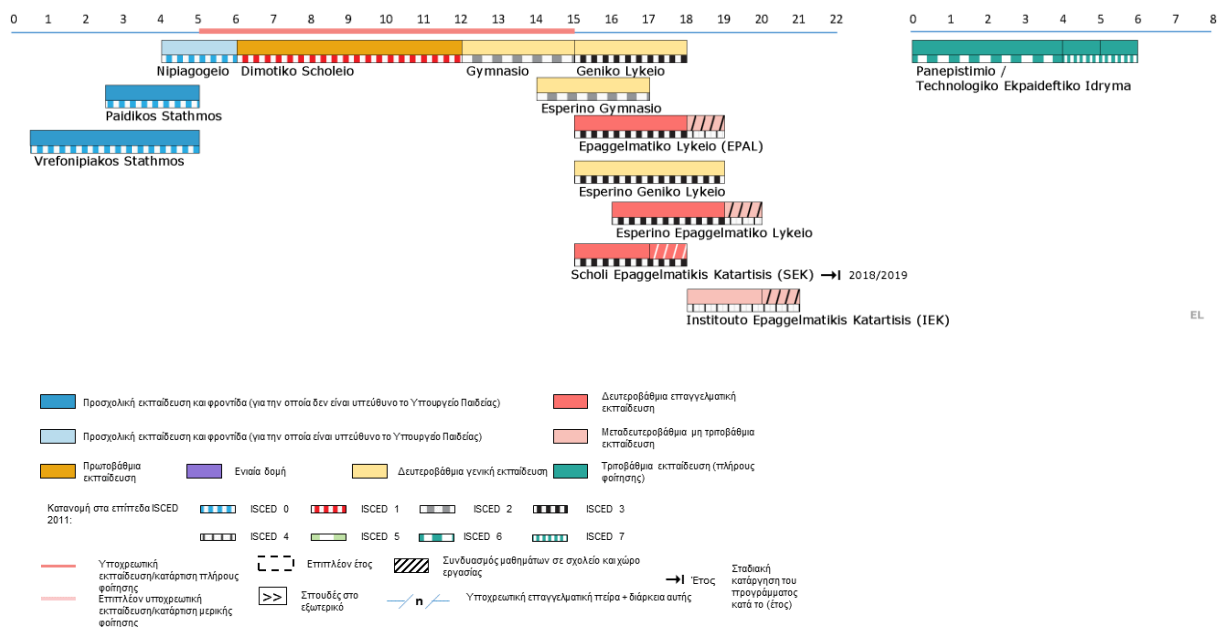
U-Multirank (2019), U-MULTIRANK 2019. *Greek Universities in Global Comparison* (Τα ελληνικά πανεπιστήμια σε διεθνή κλίμακα). <https://www.umultirank.org/export/sites/default/press-media/documents/UMR-Proposal/Country-Reports-2019/GR-Country-report-2019.pdf>

UNICEF (2019), *Refugee and migrant children in Greece - March 2019*. (Παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες στην Ελλάδα - Μάρτιος 2019) <https://www.unicef.org/eca/sites/unicef.org.eca/files/2019-04/Refugee%20and%20migrant%20children%20in%20Greece%20Mar%202019.pdf>

Παράρτημα Ι: Πηγές βασικών δεικτών

Δείκτης	Κωδικός διαδικτυακών δεδομένων της Eurostat
Ατομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση	edat_lfse_14 + edat_lfse_02
Ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	edat_lfse_03 + edat_lfs_9912
Προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα	educ_uoe_enra10
Χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση, τα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες	ΟΟΣΑ (PISA)
Ποσοστό απασχόλησης νέων αποφοίτων	edat_lfse_24
Συμμετοχή ενηλίκων στη μάθηση	trng_lfse_03
Δημόσιες δαπάνες στην εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ	gov_10a_exp
Δαπάνες για δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα ανά σπουδαστή	educ_uoe_fini04
Μαθησιακή κινητικότητα:	
- Κινητικότητα αποφοίτων με πτυχίο	Ο υπολογισμός του JRC βασίζεται σε δεδομένα των Eurostat/UIS/ΟΟΣΑ
- Κινητικότητα αποφοίτων με πιστωτικές μονάδες	

Παράρτημα ΙΙ: Διάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή/EACEA/Eurydice, 2019. The Structure of the European Education Systems 2018/19: Schematic Diagrams. Eurydice Facts and Figures. (Μισθοί και επιδόματα εκπαιδευτικών και διευθυντών σχολείων στην Ευρώπη – 2016/17. Στοιχεία και αριθμοί του δικτύου Eurydice). Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παρατηρήσεις και ερωτήσεις σχετικά με την παρούσα έκθεση είναι ευπρόσδεκτες και μπορούν να υποβληθούν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση:
Ulrike PISIOTIS
Ulrike.Pisiotis@ec.europa.eu
ή
EAC-UNITE-A2@ec.europa.eu

Συνοπτική παρουσίαση

Σημαντικότερα σημεία της διακρατικής ανάλυσης
Σημαντικότερα σημεία της ανά χώρα ανάλυσης

Συνοπτική παρουσίαση

Οι εκπαιδευτικοί, μεταξύ όλων των παραγόντων στο σχολικό περιβάλλον, θεωρείται ότι έχουν τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στις εκπαιδευτικές επιδόσεις των μαθητών. Ταυτόχρονα, ποσοστό άνω του 60%¹² των δημόσιων δαπανών στην εκπαίδευση στην ΕΕ αφορά τους εκπαιδευτικούς. Κάθε πολιτική προσπάθεια που αποσκοπεί στη βελτίωση των εκπαιδευτικών επιδόσεων ή στην αποδοτικότητα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, οφείλει να εξετάσει προσεκτικά τον ρόλο των εκπαιδευτικών και να αναζητήσει τρόπους για να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να ανταποκριθούν επάξια στο απαιτητικό τους επάγγελμα. Νέα στοιχεία από την έρευνα TALIS του ΟΟΣΑ διαφωτίζει περισσότερο το επάγγελμα των εκπαιδευτικών. Τα πρόσφατα στοιχεία της έρευνας τροφοδοτούν την Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για το 2019, η οποία περιέχει μια ειδική ανάλυση σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς των σχολείων στην ΕΕ. Αποτελώντας μοναδική πηγή πληροφοριών σχετικά τα κίνητρα των εκπαιδευτικών, τη δια βίου μάθηση και τις σταδιοδρομίες τους, τα νέα στοιχεία από την έρευνα TALIS 2018 μπορούν να βοηθήσουν τους φορείς χάραξης πολιτικής να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητες των εκπαιδευτικών προλαμβάνοντας και αντιμετωπίζοντας τις προκλήσεις.

Μετά το μέρος που αφορά τους εκπαιδευτικούς, η Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για το 2019 αναλύει τους υφιστάμενους στόχους που έχει θέσει το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με βάση το στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στην εκπαίδευση και κατάρτιση 2020 («σημεία αναφοράς της ΕΕ»). Αυτό το μέρος της έκθεσης παρουσιάζει τα τελευταία στοιχεία σχετικά με τη συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα· τα άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση· την ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης· τις ανεπαρκείς επιδόσεις σε βασικές δεξιότητες· το ποσοστό απασχόλησης νέων πτυχιούχων· την εκπαίδευση ενηλίκων· και τη μαθησιακή κινητικότητα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στη συνέχεια, η Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για το 2019 παρέχει μια ανάλυση σχετικά με τους εκπαιδευτικούς δείκτες που χρησιμοποιούνται σε άλλες παγιωμένες ή αναδυόμενες προτεραιότητες, μεταξύ άλλων την εκπαίδευση για την επιχειρηματικότητα· την ψηφιακή εκπαίδευση· την πολυγλωσσία. Η έκθεση ολοκληρώνεται με ένα τμήμα που αναλύει τις δημόσιες επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Στον πυρήνα της μάθησης: οι εκπαιδευτικοί

Σε ολόκληρη την ΕΕ, τα εκπαιδευτικά συστήματα αντιμετωπίζουν ορισμένες προκλήσεις που σχετίζονται με τους εκπαιδευτικούς. Πολλές χώρες αντιμετωπίζουν ήδη ή πρόκειται να αντιμετωπίσουν ελλείψεις εκπαιδευτικών, είτε γενικής εκπαίδευσης, είτε σε συγκεκριμένα μαθήματα (κυρίως φυσικές επιστήμες, τεχνολογία, μηχανική και μαθηματικά), είτε σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές. Λαμβάνοντας υπόψη τα ποσοστά των εκπαιδευτικών ηλικίας άνω των 50 ετών, οι 23 χώρες της ΕΕ που συμμετέχουν στην έρευνα TALIS 2018 θα πρέπει να ανανεώσουν περίπου το ένα τρίτο του πληθυσμού των εκπαιδευτικών κατά την επόμενη δεκαετία. Τουλάχιστον πέντε χώρες της ΕΕ θα πρέπει να ανανεώσουν περίπου το ήμισυ των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά την ίδια περίοδο (Ιταλία, Βουλγαρία, Λιθουανία, Εσθονία, Ελλάδα και Λετονία· το ίδιο ισχύει για τους εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στις πρώτες τρεις χώρες).

Η επιτυχής ανανέωση του πληθυσμού των εκπαιδευτικών απαιτεί δράσεις σε βασικούς παράγοντες, όπως ο αριθμός των μαθητών που αποφασίζουν να ακολουθήσουν σπουδές ώστε να γίνουν εκπαιδευτικοί, ο αριθμός των νέων εκπαιδευτικών που ξεκινούν να εργάζονται και ο αριθμός των

¹² ΓΔ ΕΑΚ υπολογισμός της γενικής στατιστικής δημόσιων οικονομικών της Eurostat, έτος αναφοράς 2017 ([gov_10a_exp](#)).

εκπαιδευτικών που σταματούν να εργάζονται. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η συγκεκριμένη πρόκληση, θα πρέπει να ενισχυθεί η ελκυστικότητα του επαγγέλματος και η προσφορά ικανοποιητικών συνθηκών εργασίας για μια βιώσιμη επαγγελματική δραστηριότητα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας, μόνο το 18% των εκπαιδευτικών της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην ΕΕ θεωρεί ότι το επάγγελμά του χαίρει εκτίμησης από την κοινωνία· και το συγκεκριμένο ποσοστό μειώνεται όσο αυξάνονται τα έτη της διδακτικής εμπειρίας. Ομοίως, το ποσοστό των εκπαιδευτικών που θα επέλεγε να συνεχίσει να εργάζεται στο συγκεκριμένο επάγγελμα μειώνεται σημαντικά, σε αρκετές χώρες της ΕΕ, μεταξύ των πιο έμπειρων εκπαιδευτικών. Συνολικά, υπάρχει μια ιδιαίτερη πρόκληση για την προσέλκυση των ανδρών στη διδασκαλία· και ιδιαίτερα στην πρωτοβάθμια και προσχολική εκπαίδευση, όπου το ποσοστό των γυναικών εκπαιδευτικών φτάνει το 85% και το 96% αντίστοιχα.

Οι μισθοί των εκπαιδευτικών δεν συγκρίνονται πάντοτε επάξια με τους μισθούς άλλων εξίσου εξειδικευμένων επαγγελματιών. Μεταξύ των χωρών της ΕΕ με διαθέσιμα δεδομένα, σε τέσσερις χώρες (Τσεχία, Σλοβακία, Ιταλία και Ουγγαρία), οι εκπαιδευτικοί σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης κερδίζουν λιγότερο από το 80% σε σχέση με άλλους εργαζομένους που έχουν ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στα περισσότερα κράτη μέλη, οι εκπαιδευτικοί στην πρωτοβάθμια (και κυρίως στην προσχολική) εκπαίδευση κερδίζουν λιγότερα σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ο νόμιμος μισθός των εκπαιδευτικών τείνει να είναι υψηλότερος στη βαθμίδα της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε σχέση με τη βαθμίδα της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Σημειώνονται επίσης ελλείψεις εκπαιδευτικών με συγκεκριμένα προφίλ. Σχεδόν το 40% των διευθυντών/-ριών στα σχολεία της κατώτερης δευτεροβάθμιας της ΕΕ δηλώνει ότι η έλλειψη εκπαιδευτικών για τους μαθητές με ειδικές ανάγκες υποβαθμίζει την ποιότητα της διδασκαλίας στο σχολείο του. Οι διευθυντές/-ριες επισημαίνουν επίσης τις ελλείψεις εκπαιδευτικών με ικανότητες διδασκαλίας σε πολυπολιτισμικό ή πολύγλωσσο περιβάλλον (οι μεγαλύτερες ελλείψεις παρατηρούνται στη Γαλλία, την Ιταλία και την Πορτογαλία), καθώς και ικανότητες στη διδασκαλία μαθητών από κοινωνικοοικονομικά μειονεκτούντα περιβάλλοντα (μεγαλύτερες ελλείψεις στη Γαλλία, την Ιταλία και την Πορτογαλία). Αυτός ο δεύτερος τύπος έλλειψης σχετίζεται με την αλλαγή (τεχνολογία, πολυμορφία στις τάξεις) και υπογραμμίζει την ανάγκη βελτίωσης της κατάρτισης (αρχικής και συνεχούς).

Επιπλέον, λαμβάνοντας υπόψη το εξελισσόμενο τεχνολογικό και δημογραφικό υπόβαθρο, οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται νέες δεξιότητες περισσότερο από ποτέ, συμπεριλαμβανομένης της αντιμετώπισης της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας στην τάξη, της διδασκαλίας σε ένα τεχνολογικά εξελιγμένο περιβάλλον και της υιοθέτησης συνεργατικών διδακτικών πρακτικών. Ενώ το 92% των εκπαιδευτικών αναφέρει τακτική συμμετοχή στην επαγγελματική ανάπτυξη, το 21% δηλώνει ότι χρειάζεται περαιτέρω εκπαίδευση για τη διδασκαλία μαθητών με ειδικές ανάγκες. Το 16% αναφέρει μια περαιτέρω ανάγκη κατάρτισης σε σχέση με τη χρήση των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) για τη διδασκαλία· ενώ περίπου το 13% αναφέρει μια περαιτέρω ανάγκη κατάρτισης στη διδασκαλία σε πολυγλωσσικό και πολυπολιτισμικό περιβάλλον.

Αυξανόμενη συμμετοχή και ολοκλήρωση της εκπαίδευσης: βασικά επιτεύγματα κατά την τελευταία δεκαετία

Κατά την τελευταία δεκαετία η ΕΕ γνώρισε μια τεράστια αύξηση του ποσοστού ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και πέτυχε τον στόχο της να αυξήσει το ποσοστό πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τουλάχιστον στο 40% στον πληθυσμό ηλικίας 30-34 ετών - από 32% το 2009. Παρά τη συγκεκριμένη αύξηση, υπάρχουν σαφείς τάσεις ανισοτήτων όσον αφορά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης. Για παράδειγμα, κατά μέσο όρο, το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μεταξύ των γυναικών (45,8%) είναι υψηλότερο σε σχέση με αυτό των ανδρών (35,7%) και το χάσμα αυξάνεται συνεχώς κατά τα τελευταία έτη. Συνήθως, οι γυναίκες

ολοκληρώνουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση νωρίτερα από τους άνδρες. Επίσης, το ποσοστό των νέων αποφοίτων που γεννήθηκαν στη δηλούσα χώρα ή αλλού στην ΕΕ είναι μεγαλύτερο σε σχέση με τους συνομηλικούς τους από τρίτες χώρες (41,0% έναντι 35,8% αντίστοιχα). Ωστόσο, μια επισκόπηση των μέτρων πολιτικής για τη διεύρυνση της ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δείχνει ότι λιγότερο από το ήμισυ των χωρών της ΕΕ θέτουν συγκεκριμένους στόχους για τη στήριξη της συμμετοχής των υποεκπροσωπούμενων ομάδων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, όπως για παράδειγμα των ατόμων με αναπηρία, των μεταναστών ή των μαθητών από μειονεκτούντα περιβάλλοντα.

Η συμμετοχή παιδιών ηλικίας 4 ετών στην προσχολική εκπαίδευση έχει επεκταθεί και είναι σχεδόν καθολική. Παρουσιάζονται επίσης υψηλά ποσοστά συμμετοχής στην προσχολική εκπαίδευση από την ηλικία των 3 ετών. Ωστόσο, το ποσοστό συμμετοχής 90% για τον γενικό πληθυσμό μειώνεται στο 77,8% στην ομάδα των παιδιών που κινδυνεύουν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό. Η εμπειρία της εκπαίδευσης στα πρώτα έτη της ζωής έχει διαπιστωθεί ότι ευνοεί τις καλύτερες εκπαιδευτικές επιδόσεις σε μεταγενέστερα στάδια και ιδιαίτερα για τα παιδιά από κοινωνικοοικονομικά μειονεκτούντα περιβάλλοντα. Θα πρέπει να αντιμετωπιστεί η πρόκληση της εξασφάλισης ισότιμης πρόσβασης στην εκπαίδευση κατά τα πρώτα έτη της ζωής.

Δεδομένου ότι το πλαίσιο συνεργασίας της ΕΕ στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης ξεκίνησε το 2009, το ποσοστό των νέων ενηλίκων που εγκαταλείπουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση χωρίς να ολοκληρώσουν τουλάχιστον την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχει μειωθεί σημαντικά. Ωστόσο, σε επίπεδο ΕΕ, η συγκεκριμένη διαδικασία σταμάτησε μετά το 2016. Συγκρίνοντας τα έτη 2016 και 2018, σημειώθηκε πρόοδος στον συγκεκριμένο δείκτη σε μεγάλες χώρες όπως η Ισπανία ή η Πολωνία, καθώς και σε άλλες χώρες όπως η Ρουμανία, οι Κάτω Χώρες και η Πορτογαλία. Ωστόσο, η συγκεκριμένη πρόοδος αντισταθμίστηκε από τις αρνητικές εξελίξεις σε άλλες χώρες - για παράδειγμα, την Ιταλία, τη Σουηδία, τη Δανία, τη Σλοβακία και την Εσθονία (σε φθίνουσα σειρά κατά μέγεθος πληθυσμού). Επιπλέον, τα τελευταία 2 έτη, τα ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου αυξήθηκαν τόσο για τους νέους ενήλικες που γεννήθηκαν στην ΕΕ (μεταξύ 2016 και 2017) όσο και για αυτούς που γεννήθηκαν εκτός αυτής (μεταξύ 2017 και 2018). Η μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης παραμένει προτεραιότητα και στόχος της ΕΕ, καθώς οι μαθητές που εγκαταλείπουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση πριν αποκτήσουν δίπλωμα ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απειλούνται με χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης και χαμηλότερα ποσοστά συμμετοχής στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Η κύρια πρόκληση για την επόμενη δεκαετία: βελτίωση των εκπαιδευτικών επιδόσεων στο σχολείο και αύξηση της συμμετοχής των ενηλίκων στην εκπαίδευση

Η συμμετοχή στην εκπαίδευση μπορεί να μετρηθεί βάσει δεδομένων σχετικά με τις εγγραφές, τα προσόντα ή τους ελέγχους επιδόσεων. Οι τελευταίοι δείχνουν ότι η μείωση του αριθμού των ατόμων ηλικίας 15 ετών με ανεπαρκείς επιδόσεις για την επίτευξη του στόχου της ΕΕ κάτω του 15% έως το 2020¹³ εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, ιδίως για τους μαθητές που προέρχονται από μειονεκτούντα κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα. Οι ανεπαρκείς επιδόσεις στα μαθηματικά, την ανάγνωση ή τις φυσικές επιστήμες στην ηλικία των 15 ετών έχει αντίκτυπο στις πιθανότητες των ατόμων να συνεχίσουν τις σπουδές τους, να βρουν και να διατηρήσουν μια θέση εργασίας αργότερα στη ζωή τους, να συμβαδίσουν με τις ταχύτερες τεχνολογικές αλλαγές και να αναπτυχθούν ως πολίτες. Μεταξύ του 2012 και του 2015, η ΕΕ απομακρύνθηκε σημαντικά από την επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου. Περίπου το ένα πέμπτο των μαθητών στην ΕΕ δεν είναι σε θέση να ολοκληρώσει βασικά ζητούμενα ανάγνωσης, ενώ το ποσοστό είναι ελαφρώς υψηλότερο για τις φυσικές επιστήμες και τα μαθηματικά (στοιχεία για το 2015). Παρά τις λιγότερο ευνοϊκές ή ορισμένες φορές δυσμενείς συνθήκες περιβάλλοντος, περίπου το ένα τέταρτο των μαθητών από

¹³ Τα στοιχεία για το συγκεκριμένο σημείο αναφοράς προέρχονται από την έρευνα PISA του ΟΟΣΑ. Οι μαθητές με βαθμολογία κάτω από το επίπεδο 2 θεωρείται ότι έχουν ανεπαρκείς επιδόσεις.

κοινωνικοοικονομικά μειονεκτούντα περιβάλλοντα που γεννήθηκαν σε άλλη χώρα θεωρούνται ακαδημαϊκά ανθεκτικοί. Μεμονωμένοι παράγοντες που συνδέονται με την υψηλότερη ανθεκτικότητα περιλαμβάνουν τις υψηλές ακαδημαϊκές προσδοκίες και τη μη επανάληψη τάξεων, ενώ η αποστασιοποίηση από το σχολείο (για παράδειγμα, απουσίες και κατάχρηση ουσιών) συσχετίζεται αρνητικά με την ανθεκτικότητα. Σε σχολικό επίπεδο, η χρήση σχολικών αξιολογήσεων, η σύνδεση των αποτελεσμάτων των μαθητών στις αξιολογήσεις με τις επιδόσεις των εκπαιδευτικών, η επαρκής παροχή αιθουσών μελέτης και η φοίτηση των μαθητών σε περιβάλλοντα με μαθητές υψηλότερης κοινωνικοοικονομικής κατάστασης αποτελούν παράγοντες που συσχετίζονται θετικά με την ανθεκτικότητα.

Με την πάροδο των ετών, σημειώθηκε περιορισμένη αύξηση του ποσοστού των ενηλίκων που συμμετείχαν στην εκπαίδευση και την κατάρτιση τις τελευταίες 4 εβδομάδες στην ΕΕ - από 9,5% το 2008 σε 11,1% το 2018. Επιπλέον, σε όλες σχεδόν τις χώρες της ΕΕ τα άτομα με ελάχιστη ή καθόλου τυπικά προσόντα στην εκπαίδευση - εκείνα που χρειάζονται περισσότερο την πρόσβαση στην εκπαίδευση - είναι λιγότερο πιθανό να επωφεληθούν από αυτήν. Η ηλικία και η ολοκλήρωση της εκπαίδευσης έχουν σημασία όσον αφορά τη συμμετοχή των ενηλίκων στην εκπαίδευση. Οι νέοι ενήλικες (25-34) έχουν πάνω από τέσσερις φορές περισσότερες πιθανότητες να συμμετάσχουν στη μάθηση σε σχέση με τα άτομα ηλικίας 55-64 ετών. Ομοίως, όσοι κατέχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν πάνω από τέσσερις φορές περισσότερες πιθανότητες να συμμετάσχουν στη μάθηση σε σχέση με εκείνους που κατέχουν δίπλωμα ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Ανάπτυξη ικανοτήτων για τη μελλοντική ζωή και απασχόληση

Η έρευνα έχει διαπιστώσει εδώ και καιρό τα θετικά αποτελέσματα της δυνατότητας φοίτησης στο εξωτερικό. Η διακρατική μαθησιακή κινητικότητα συνδέεται με τη μελλοντική κινητικότητα, τα υψηλότερα κέρδη και τον χαμηλότερο κίνδυνο ανεργίας. Η «προώθηση της μαθησιακής κινητικότητας, ώστε να καταστεί πραγματικότητα για όλους», αποτελεί έναν από τους στόχους του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης¹⁴. Το 2017, το 11,6% των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν «μετακινούμενοι» μαθητές, κάτι που σημαίνει ότι φοίτησαν για μέρος ή το σύνολο των σπουδών τους στο εξωτερικό. Περίπου το 8% εξ αυτών παρέμειναν στο εξωτερικό για μικρές χρονικές περιόδους, ενώ το 3,6% αποφοίτησε σε άλλη χώρα. Το πρόγραμμα Erasmus+ υποστήριξε περίπου τις μισές από τις βραχυπρόθεσμες περιόδους σπουδών κατά τις οποίες φοίτησαν στο εξωτερικό οι απόφοιτοι της ΕΕ. Συνολικά, το Λουξεμβούργο, η Κύπρος, οι Κάτω Χώρες και η Φινλανδία (σε φθίνουσα σειρά) κατέχουν υψηλά ποσοστά μετακινούμενων αποφοίτων. Όσον αφορά την εσωτερική κινητικότητα, η καταγραφή του όγκου των μαθητών που μεταβαίνουν σε μια χώρα για μια περίοδο σπουδών μπορεί να θεωρηθεί ως μέτρο της ελκυστικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος. Στον συγκεκριμένο δείκτη το Ηνωμένο Βασίλειο έχει το προβάδισμα - τόσο σε ποσοστό των εισερχόμενων αποφοίτων όσο και σε απόλυτες τιμές.

Υπάρχουν ορισμένες βασικές δεξιότητες (ή συνδυασμός γνώσεων, δεξιοτήτων και συμπεριφοράς) που μπορούν να στηρίξουν τις ευκαιρίες ζωής ενός ατόμου και επίσης να διευκολύνουν τη μετάβαση στην αγορά εργασίας και τις προοπτικές επαγγελματικής σταδιοδρομίας. Για παράδειγμα, η συμμετοχή στην εκπαίδευση για την επιχειρηματικότητα αυξάνει την πιθανότητα ανάληψης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στο μέλλον κατά 35% κατά μέσο όρο. Από αυτό το 35%, αύξηση κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες οφείλεται στη βελτίωση της επίγνωσης των συμμετεχόντων για τις

¹⁴ Τον Νοέμβριο του 2017, οι ηγέτες της ΕΕ συναντήθηκαν στο Γκέτεμποργκ για να συζητήσουν την κοινωνική διάσταση της Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης και του πολιτισμού. Στο πλαίσιο της συζήτησης για το μέλλον της Ευρώπης, η Επιτροπή παρουσίασε το όραμά της και συγκεκριμένα βήματα για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης έως το 2025. Ένας από τους κύριους στόχους του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης είναι η «προώθηση της μαθησιακής κινητικότητας, ώστε να καταστεί πραγματικότητα για όλους», αξιοποιώντας τις θετικές εμπειρίες του προγράμματος Erasmus+ και του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης και διευρύνοντας τη συμμετοχή σε αυτά, καθώς και με τη δημιουργία μιας ενωσιακής φοιτητικής ταυτότητας, που θα προσφέρει έναν νέο φιλικό προς τον χρήστη τρόπο αποθήκευσης πληροφοριών στο ιστορικό σπουδών κάθε ενός ατόμου. Άλλα μέτρα για την ενίσχυση της κινητικότητας στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης περιλαμβάνουν την έναρξη νέων διαδικασιών για την εξασφάλιση της αμοιβαίας αναγνώρισης των πτυχίων· τη βελτίωση της εκμάθησης γλωσσών·τη δημιουργία δικτύου ευρωπαϊκών πανεπιστημίων· και την υποστήριξη των εκπαιδευτικών και της κινητικότητάς τους.

επιχειρηματικές τους δεξιότητες. Ωστόσο, τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι η συμμετοχή στην εκπαίδευση για την επιχειρηματικότητα στην ΕΕ είναι προαιρετική και μόνο λίγες χώρες την καθιστούν υποχρεωτική.

Επιπλέον, οι δυνατότητες των ψηφιακών τεχνολογιών για τη βελτίωση των εκπαιδευτικών πρακτικών παρακωλύονται από τις προκλήσεις που εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν τα εκπαιδευτικά συστήματα. Προκειμένου να υποβληθούν επιτυχώς σε ψηφιακό μετασχηματισμό, τα σχολεία θα πρέπει να υποστηρίξουν τις ψηφιακές ικανότητες των εκπαιδευτικών για παιδαγωγική χρήση, να σχεδιάσουν καινοτόμες παιδαγωγικές προσεγγίσεις και να παρέχουν ψηφιακό εξοπλισμό καθώς και καλύτερη συνδεσιμότητα. Η ανάπτυξη ικανοτήτων για ψηφιακή αξιολόγηση θα πρέπει να εφαρμοστεί για τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς, τα σχολεία και τα εκπαιδευτικά συστήματα.

Επιπλέον, η γνώση ξένων γλωσσών μπορεί να αυξήσει τις προοπτικές απασχόλησης των ατόμων. Συνολικά στην Ευρώπη, μεταξύ του 2005 και του 2015, ο αριθμός των μαθητών που παρακολούθησαν υποχρεωτικά μαθήματα εκμάθησης γλωσσών αυξήθηκε τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Όσον αφορά την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, το 83,7% των μαθητών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης έμαθε τουλάχιστον μία ξένη γλώσσα το 2014, έναντι του 67,3% σχεδόν μια δεκαετία πριν. Στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το 59% των μαθητών έμαθε δύο γλώσσες στο σχολείο το 2015, έναντι του 46,7% το 2005.

Αφού έφτασε στο χαμηλότερο σημείο το 2013 (75,4%), το ποσοστό απασχόλησης των νέων πτυχιούχων αυξάνεται συνεχώς στην ΕΕ. Με ποσοστό 81,6% το 2018, το ποσοστό πλησιάζει σήμερα τα επίπεδα πριν από την κρίση του 2008, ήτοι το 82%. Ωστόσο, ορισμένες χώρες εξακολουθούν να πλήττονται από τις επιπτώσεις της κρίσης στην απασχολησιμότητα των νέων πτυχιούχων - ιδίως η Ελλάδα και η Ιταλία, όπου τα ποσοστά απασχόλησης των νέων πτυχιούχων κυμαίνονται περίπου στο 55%. Σε σύγκριση με τους πτυχιούχους της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με επαγγελματική κατάρτιση, εκείνοι που διαθέτουν προσόντα γενικού προσανατολισμού έχουν λιγότερο εύκολη μετάβαση στην αγορά εργασίας (66,3% έναντι 79,5%). Το ποσοστό απασχόλησης των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανήλθε σε 85,5% το 2018.

Δημόσιες επενδύσεις στην εκπαίδευση

Το 2017, τα κράτη μέλη της ΕΕ επένδυσαν κατά μέσο όρο το 4,6% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) στα εκπαιδευτικά τους συστήματα. Το συγκεκριμένο ποσοστό παρουσιάζει ελαφρά αλλά συνεχή πτώση κατά τα τελευταία έτη, από 4,9% το 2014. Κατά μέσο όρο, οι χώρες της ΕΕ αφιερώνουν περίπου το ένα τρίτο των δημόσιων δαπανών τους για την προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση· το 41% στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση· και το 15% στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Όσον αφορά τους διαφορετικούς τομείς της εκπαίδευσης, οι πραγματικές δαπάνες στη δευτεροβάθμια και μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση μειώθηκαν (-1,3% μεταξύ 2016 και 2017), ενώ αυξήθηκαν στην προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση (+1,4%), καθώς και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (+1,7%).

Μέχρι στιγμής οι τάσεις στις δαπάνες για την εκπαίδευση είναι σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητες από τις δημογραφικές εξελίξεις, με μερική εξαίρεση τις δαπάνες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Λόγω της προβλεπόμενης μείωσης του πληθυσμού σχολικής ηλικίας σε πολλές χώρες της ΕΕ, ακόμη και οι σταθερές δαπάνες για την εκπαίδευση είναι πιθανό να οδηγήσουν σε αύξηση των δαπανών ανά μαθητή.

Σημαντικότερα σημεία ανά χώρα

Αυστρία

Προκειμένου να αποφευχθούν οι ελλείψεις εκπαιδευτικών, η Αυστρία πρέπει να προσελκύσει αρκετούς μαθητές στην αρχική κατάρτιση εκπαιδευτικών και να βελτιώσει τη συνεχή επαγγελματική τους ανάπτυξη. Οι επενδύσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αποσκοπούν στη βελτίωση του περιβάλλοντος σπουδών. Η βελτίωση των ψηφιακών ικανοτήτων συνιστά προτεραιότητα στο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις που διακόπηκαν ενδέχεται να αποδυναμώσουν τις προσπάθειες ενσωμάτωσης των μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο και βελτίωσης των εκπαιδευτικών επιδόσεων των μαθητών από κοινωνικά μειονεκτούντα περιβάλλοντα.

Βέλγιο

Η φλαμανδική κοινότητα (BE fl) θα εφαρμόσει μεταρρυθμίσεις σε όλες για βαθμίδες εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της εναλλασσόμενης κατάρτισης, από τον Σεπτέμβριο του 2019. Η γαλλόφωνη κοινότητα (BE fr) θα εφαρμόσει επίσης σχολικές μεταρρυθμίσεις, ξεκινώντας από αλλαγές στη διακυβέρνηση, συνεχίζοντας με το νέο διευρυμένο κοινό πρόγραμμα σπουδών και τη μεταρρύθμιση της αρχικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών από τον Σεπτέμβριο του 2020. Οι δαπάνες για την εκπαίδευση στο Βέλγιο συγκαταλέγονται μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ, αλλά οι εκπαιδευτικές επιδόσεις είναι συγκριτικά χαμηλές, γεγονός που υποδεικνύει περιθώρια για αυξημένη αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα. Προκειμένου να μειωθούν οι ανισότητες και να βελτιωθούν οι επιδόσεις, οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται περισσότερη υποστήριξη για τη διαχείριση της ποικιλομορφίας στην τάξη. Το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι υψηλό, αλλά εξακολουθούν να υφίστανται διαφορές μεταξύ περιφερειών και ομάδων.

Βουλγαρία

Ο εκσυγχρονισμός του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης συνεχίζεται, ενώ η ποιότητα, η συνάφεια με την αγορά εργασίας και η ένταξη εξακολουθούν να συνιστούν προκλήσεις. Οι δημογραφικές τάσεις και η αυξανόμενη ελλείψεις δεξιοτήτων υποδηλώνουν ότι η Βουλγαρία θα πρέπει να επενδύσει καλύτερα στις δεξιότητες του σημερινού και του μελλοντικού εργατικού δυναμικού της. Η ανάγκη αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανεκπαίδευσης του ενήλικου πληθυσμού είναι μεγάλη, ενώ η συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων είναι χαμηλή. Το κύρος του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού είναι χαμηλό, ενώ το εργατικό δυναμικό των εκπαιδευτικών γηράσκει. Οι μισθοί αυξάνονται ως μέσο ενίσχυσης της ελκυστικότητας του επαγγέλματος. Έχουν ληφθεί μέτρα για την ενίσχυση της συνάφειας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) με την αγορά εργασίας.

Γαλλία

Εξακολουθούν να καταβάλλονται προσπάθειες για τη βελτίωση των εκπαιδευτικών επιδόσεων και τη μείωση των ανισοτήτων, με την υποστήριξη του διδακτικού προσωπικού και τα μέτρα χρηματοδότησης. Ένας νέος νόμος για την εκπαίδευση επεκτείνει τη διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στις ηλικίες 3-18. Οι αρχές αντιμετωπίζουν την πρόκληση να συνδυάσουν τον ταχύ ρυθμό των μεταρρυθμίσεων με την ανάγκη διαβουλεύσεων με τους ενδιαφερόμενους προκειμένου να εξασφαλίσουν την ικανοποιητική αφομοίωση των μέτρων και τον βέλτιστο αντίκτυπο. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη.

Γερμανία

Η Γερμανία ανακοίνωσε σημαντικές επενδύσεις στην ψηφιοποίηση, την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την έρευνα κατά την προσεχή δεκαετία, αλλά και στη σχολική εκπαίδευση. Η Γερμανία προετοιμάζεται για θεμελιώδεις αλλαγές στις δεξιότητες του εργατικού της δυναμικού, αναλαμβάνοντας ψηφιακές πρωτοβουλίες και επαναπροσδιορίζοντας το σύστημα της εκπαίδευσης ενηλίκων. Το εκπαιδευτικό εργατικό δυναμικό γηράσκει και η Γερμανία αντιμετωπίζει την πρόκληση να αντικαταστήσει έναν μεγάλο αριθμό εκπαιδευτικών. Οι νέοι από μειονεκτούντα

κοινωνικοοικονομικά και/ή μεταναστευτικά περιβάλλοντα εξακολουθούν να υστερούν όσον αφορά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης.

Δανία

Οι αλλαγές στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση την καθιστούν πιο ευέλικτη και προσανατολισμένη στην αγορά εργασίας, αλλά η ανάγκη για περισσότερους αποφοίτους STEM εξακολουθεί να υφίσταται. Ο αριθμός των μαθητών έχει αυξηθεί και έχουν ληφθεί μέτρα για την προώθηση της εκπαίδευσης ενηλίκων. Οι μειωμένες δαπάνες για την εκπαίδευση επηρεάζουν τα σχολεία και τα πανεπιστήμια. Παρουσιάζεται σημαντική διαφοροποίηση κατά τόπους όσον αφορά τις εκπαιδευτικές επιδόσεις των νέων από μεταναστευτικό υπόβαθρο.

Ελλάδα

Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού είναι εξαιρετικά ελκυστικό στην Ελλάδα, αλλά παρατηρείται έλλειψη ευκαιριών και κινήτρων για τη βελτίωση του επαγγελματισμού. Οι δαπάνες για την εκπαίδευση είναι χαμηλότερες από τις αντίστοιχες των περισσότερων χωρών της ΕΕ και αφορούν σε μεγάλο βαθμό τους μισθούς. Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου έχει σημειώσει περαιτέρω μείωση, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές. Η εξεύρεση απασχόλησης μετά την εκπαίδευση εξακολουθεί να είναι δύσκολη, ακόμα και για τα άτομα υψηλής ειδίκευσης. Εφαρμόζονται μέτρα για την καταπολέμηση της διαρροής εγκεφάλων όσον αφορά τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά η διεθνοποίηση των ελληνικών πανεπιστημίων δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς.

Εσθονία

Η Εσθονία αναπτύσσει μια εκπαιδευτική στρατηγική για την περίοδο 2021-2035, με στόχο τη σταδιακή αλλαγή του συστήματος προκειμένου να ανταποκριθεί στις αλλαγές στην αγορά εργασίας και την κοινωνία. Λόγω των δημογραφικών τάσεων και της περιορισμένης ανταπόκρισης του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, η ευθυγράμμιση της προσφοράς δεξιοτήτων και της ζήτησης εργασίας εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση. Η γήρανση του εκπαιδευτικού πληθυσμού σε συνδυασμό με τη χαμηλή ελκυστικότητα του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού αποτελούν μακροπρόθεσμη πρόκληση για τη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος. Η συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων σημείωσε ρεκόρ, αλλά η ανάγκη για αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση παραμένει υψηλή.

Ηνωμένο Βασίλειο

Καταβάλλονται προσπάθειες για την αντιμετώπιση του υψηλού ποσοστού των εκπαιδευτικών που εγκαταλείπουν το επάγγελμα. Στην Αγγλία, οι παιδαγωγικές ακαδημίες αυξάνονται σε αριθμό, αλλά πολλές αντιμετωπίζουν οικονομικές πιέσεις. Οι συνέπειες του Brexit στην τριτοβάθμια εκπαίδευση του Ηνωμένου Βασιλείου είναι ασαφείς, αλλά θα χρειαστεί πολιτική απόκριση για την αντιμετώπιση της πιθανής απώλειας χρηματοδότησης της έρευνας από την ΕΕ και της μείωσης των εισαγωγών μαθητών. Η Αγγλία θα εισαγάγει νέα προσόντα στο πλαίσιο των εν εξελίξει μεταρρυθμίσεων της ανώτερης δευτεροβάθμιας ΕΕΚ.

Ιρλανδία

Η Ιρλανδία διαθέτει ένα ισχυρό πλαίσιο για την εξασφάλιση εκπαιδευτικών υψηλής κατάρτισης και περαιτέρω σχέδια για την κάλυψη των αναδυόμενων αναγκών, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης εκπαιδευτικών. Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου συνέχισε να παρουσιάζει μείωση και προβλέπεται υποστήριξη για τη συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα από νέα εθνικά συστήματα. Παρά τις αυξημένες δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση, οι επενδύσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν συνέχισαν να συμβαδίζουν με τον αυξανόμενο αριθμό μαθητών. Η Ιρλανδία υλοποιεί πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην αναβάθμιση και την αύξηση της συμμετοχής των ενηλίκων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, αλλά ο αριθμός των ενηλίκων χαμηλής ειδίκευσης στον πληθυσμό παραμένει σημαντικός.

Ισπανία

Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού είναι ελκυστικό, αλλά οι συνθήκες εργασίας διαφέρουν μεταξύ των περιφερειών και μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών εκπαιδευτικών συστημάτων. Οι ιδιωτικές δαπάνες στην εκπαίδευση είναι σημαντικές, ενώ οι δημόσιες δαπάνες είναι στατικές σε σχέση με το ΑΕΠ. Οι προγραμματισμένες μεταρρυθμίσεις, αντανakλώντας τις πολιτικές αβεβαιότητες, επιβραδύνθηκαν. Η διαδικασία εκσυγχρονισμού της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης συνεχίζεται. Η συμμετοχή των ενηλίκων στην εκπαίδευση αυξάνεται με βραδείς ρυθμούς.

Ιταλία

Η Ιταλία επενδύει πολύ λιγότερο στην εκπαίδευση σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ, ιδίως στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το ποσοστό των εκπαιδευτικών που είναι ικανοποιημένοι με την εργασία τους συγκαταλέγεται μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ, αλλά μόνο ένα μικρό ποσοστό πιστεύει ότι το επάγγελμά του χαίρει εκτίμησης. Η υποχρεωτική, προσανατολισμένη στην εργασία εκπαίδευση, στο πλαίσιο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης θα μπορούσε να συμβάλει στην παροχή πιο δομημένης κατάρτισης στους μαθητευόμενους και στη διευκόλυνση της μετάβασης από την εκπαίδευση στην εργασία. Το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι χαμηλό, ενώ η μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία παραμένει δύσκολη, ακόμη και για άτομα με υψηλή ειδικότητα.

Κάτω Χώρες

Το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου είναι χαμηλότερο από τον εθνικό στόχο στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», αλλά έχει παρουσιάσει ελαφριά αύξηση. Οι Κάτω Χώρες αντιμετωπίζουν μια αυξανόμενη έλλειψη εκπαιδευτικών, τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι συμφωνίες ποιότητας για την περίοδο 2019-2022 αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η ολλανδική τριτοβάθμια εκπαίδευση προσελκύει ολοένα και περισσότερο ξένους μαθητές.

Κροατία

Η πιλοτική εφαρμογή της μεταρρύθμισης του προγράμματος σπουδών και η φιλόδοξη προετοιμασία για την πλήρη εφαρμογή βρίσκονται σε εξέλιξη. Στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, οι μεταρρυθμίσεις βρίσκονται σε εξέλιξη. Η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα παρακωλύεται από την έλλειψη εκπαιδευτικών και κατάλληλων χώρων. Τα σχέδια για τη διεύρυνση του πολύ σύντομου μέσου χρόνου διδασκαλίας θα μπορούσαν να συμβάλλουν στη βελτίωση των χαμηλών εκπαιδευτικών επιδόσεων.

Κύπρος

Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού είναι εξαιρετικά ελκυστικό. Οι μεταρρυθμίσεις για την αναβάθμιση είναι πολλά υποσχόμενες, αλλά θα πρέπει να συνεχιστούν και να διευρυνθούν. Οι μεταρρυθμίσεις υλοποιούνται για την προώθηση της υψηλής ποιότητας δημόσιας προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας. Ωστόσο, η πρόβλεψη είναι ανεπαρκής για τα πρώτα έτη. Το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχει αυξηθεί περαιτέρω, αλλά η ανεπαρκής χρησιμοποίηση των δεξιοτήτων εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, δεδομένων των ειδικών χαρακτηριστικών της κυπριακής αγοράς εργασίας. Έχουν ληφθεί μέτρα για την αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και της εκπαίδευσης ενηλίκων, ωστόσο η ελκυστικότητα αμφοτέρων των τομέων και η συμμετοχή παραμένουν χαμηλές.

Λετονία

Η Λετονία έχει ήδη επιτύχει και υπερβεί τους εκπαιδευτικούς της στόχους που έχει θέσει στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η Λετονία θα πρέπει να επιτύχει περαιτέρω βελτιώσεις στις εκπαιδευτικές επιδόσεις μέσω του νέου προγράμματος σπουδών που βασίζεται στις ικανότητες, της ισχυρότερης ατομικής προσέγγισης για τους μαθητές που αντιμετωπίζουν κινδύνους και της υποστήριξης για την ένταξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η εγγραφή στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (EEK) αυξάνεται και το ποσοστό απασχόλησης των αποφοίτων της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης βελτιώνεται, ωστόσο αμφότερα

παραμένουν κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η σταδιακή αύξηση των επενδύσεων και οι διαδοχικές αλλαγές στη διασφάλιση της ποιότητας είναι ευπρόσδεκτες, αλλά ο τομέας παραμένει κατακερματισμένος και η διεθνής ανταγωνιστικότητα χαμηλή.

Λιθουανία

Οι τρέχουσες τάσεις στον πληθυσμό των μαθητών και του εργατικού δυναμικού των εκπαιδευτικών απαιτούν μια συνολική στρατηγική για τη διαχείριση της προσφοράς και της ζήτησης των εκπαιδευτικών. Η βελτίωση των βασικών ικανοτήτων και των σχετικών δεξιοτήτων εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα σε όλες τις βαθμίδες. Η περαιτέρω ανάπτυξη συστημάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης μπορεί να συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Έχουν τεθεί σε εφαρμογή μέτρα για την αύξηση της συνολικής αποδοτικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος, ωστόσο απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την εξασφάλιση της εφαρμογής τους. Υπάρχει έλλειψη μέτρων πολιτικής για την αντιμετώπιση της χαμηλής συμμετοχής στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Λουξεμβούργο

Το 2018, οι πιο ευέλικτες απαιτήσεις εισαγωγής για τον διαγωνισμό πρόσληψης για τους εκπαιδευτικούς προσχολικής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης προσέλκυσαν περισσότερους υποψηφίους. Οι επιδόσεις των μαθητών επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητά τους να αντιμετωπίσουν το τρίγωνο σύστημα. Μια μεταρρύθμιση της διαδικασίας προσανατολισμού στο τέλος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ενδέχεται να σταμάτησε την τάση σύμφωνα με την οποία πολλοί μαθητές οδηγούνταν στη χαμηλότερη κατεύθυνση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τα ποσοστά απασχόλησης των νέων πτυχιούχων όλων των μορφών εκπαίδευσης είναι σημαντικά υψηλότερα σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ.

Μάλτα

Έχουν ξεκινήσει οι εργασίες για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της ελκυστικότητας του επαγγέλματος. Η βελτίωση της ποιότητας των επενδύσεων στην εκπαίδευση και η ανάπτυξη της παρακολούθησης και αξιολόγησης συνιστούν βασικές προκλήσεις. Η αυξημένη συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα και στο νέο σύστημα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί να συμβάλλει στη μείωση του αριθμού των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο. Ενώ η συμμετοχή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αυξάνεται, η συνάφειά της με την αγορά εργασίας εξακολουθεί να συνιστά πρόκληση.

Ουγγαρία

Πρόσφατα μέτρα έχουν αυξήσει τα επίπεδα προσόντων του προσωπικού στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα. Τα μέτρα για τη μείωση των αποκλίσεων των επιδόσεων μεταξύ των μαθητών έχουν ενισχυθεί. Οι προϋποθέσεις εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση έχουν γίνει πιο περιοριστικές. Μια νέα μεσοπρόθεσμη στρατηγική αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Πολωνία

Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου συνέχισε να παρουσιάζει μείωση, ενώ η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα παιδιών κάτω των 3 ετών παραμένει χαμηλή. Η μεταρρύθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχει ξεκινήσει, επιφέροντας σημαντικές αλλαγές στη λειτουργία των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η εφαρμογή των αλλαγών στο σχολικό σύστημα του 2017 θέτει οργανωτικές, οικονομικές και διδακτικές προκλήσεις. Άλλες προκλήσεις σχετίζονται με την αμοιβή των εκπαιδευτικών, τις μελλοντικές ελλείψεις και την αρχική και συνεχή κατάρτιση. Η συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων παραμένει χαμηλή.

Πορτογαλία

Οι εκπαιδευτικοί είναι ικανοποιημένοι με την εργασία τους, αλλά ο γηράσκων πληθυσμός των εκπαιδευτικών, το υψηλό ποσοστό του μη μόνιμου προσωπικού και οι αδυναμίες στην εισαγωγή και

στη συνεχή επαγγελματική εξέλιξη εξακολουθούν να συνιστούν προκλήσεις. Οι επενδύσεις για την αναβάθμιση των υποδομών είναι ανεπαρκείς, ιδίως για την προσχολική εκπαίδευση και τη φροντίδα σε μητροπολιτικές περιοχές. Οι περιφερειακές ανισότητες όσον αφορά τις εκπαιδευτικές επιδόσεις, η επανάληψη των τάξεων και τα ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου βελτιώνονται. Το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχει αυξηθεί, αλλά η ζήτηση για ειδικούς ΤΠΕ υπερβαίνει την προσφορά. Υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό ενηλίκων χαμηλής εξειδίκευσης, ενώ η συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων παραμένει χαμηλή.

Ρουμανία

Παρουσιάστηκαν συγκεκριμένες ιδέες για τη σημαντική μεταρρύθμιση του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης. Απαιτούνται σαφή βήματα για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων. Οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση είναι χαμηλές σε σχέση με την υπόλοιπη ΕΕ, ενώ οι επενδυτικές ανάγκες του τομέα παραμένουν υψηλές. Οποιαδήποτε σημαντική μεταρρύθμιση ενδεχομένως να απαιτήσει πρόσθετη χρηματοδότηση που συνδέεται με ισχυρότερους μηχανισμούς ισότητας και αποδοτικότητας. Η καλύτερη στήριξη των εκπαιδευτικών - ιδίως με τον επανασχεδιασμό της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών και την ενίσχυση της συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης - μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας και της ισότητας. Καταβλήθηκαν προσπάθειες για την διεύρυνση της εναλλασσόμενης εκπαίδευσης. Η συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων παραμένει χαμηλή παρά την μεγάλη ανάγκη για αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση.

Σλοβακία

Η Σλοβακία βελτιώνει την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, η οποία είναι ιδιαίτερα θετική για τα παιδιά από φτωχότερες οικογένειες. Η Σλοβακία υιοθετεί μια πιο στρατηγική προσέγγιση για τη διά βίου μάθηση, την αναβάθμιση δεξιοτήτων και την επανεκπαίδευση. Το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου συνεχίζει να αυξάνεται από το 2010, πλησιάζοντας το 14% στην ανατολική Σλοβακία. Οι επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση είναι ανεπαρκείς, γεγονός που αντανακλάται στους χαμηλούς μισθούς των εκπαιδευτικών παρά τις πρόσφατες αυξήσεις.

Σλοβενία

Η εγγραφή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα προσεγγίζει το κριτήριο αναφοράς της ΕΕ. Το ποσοστό των μαθητών ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Σλοβενίας που είναι εγγεγραμμένοι στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση συγκαταλέγεται μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ, ενώ το ποσοστό απασχόλησης των συγκεκριμένων πτυχιούχων είναι υψηλό. Υπάρχουν αρκετοί νέοι εκπαιδευτικοί, αλλά μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών πλησιάζει τη συνταξιοδότηση και ήδη παρουσιάζονται ελλείψεις σε ορισμένες κατηγορίες. Το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι υψηλό, αλλά οι διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, καθώς και μεταξύ του ντόπιου και ξένου πληθυσμού είναι μεγάλες.

Σουηδία

Τα ποσοστά ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και απασχόλησης των πτυχιούχων είναι υψηλά. Οι ψηφιακές δεξιότητες του πληθυσμού συγκαταλέγονται μεταξύ των καλύτερων στην ΕΕ. Παρατηρείται σοβαρή έλλειψη εκπαιδευτικών και μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών δεν διαθέτει τυπικά προσόντα. Ο διαχωρισμός και η ανισότητα στο σχολικό περιβάλλον αποτελούν σοβαρά φαινόμενα και εγείρουν ανησυχίες.

Τσεχία

Η Τσεχία εξακολουθεί να καταβάλλει προσπάθειες να καταστήσει την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση πιο συναφή με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Οι αρχές αξιοποιούν ικανοποιητικά τα κονδύλια της ΕΕ για τη στήριξη των μεταρρυθμίσεων. Η εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς σημειώνει πρόοδο, αλλά τα μέτρα που στοχεύουν στους Ρομά παραμένουν περιορισμένα. Η ελκυστικότητα του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού παραμένει χαμηλή.

Φινλανδία

Ενώ η διδασκαλία αποτελεί ένα ελκυστικό επάγγελμα με κύρος, υπάρχουν ελλείψεις εκπαιδευτικών για το νηπιαγωγείο και την εκπαίδευση ειδικής αγωγής. Έχει παρατηρηθεί αύξηση των ανισοτήτων στον τομέα της εκπαίδευσης, ενώ οι δαπάνες για την εκπαίδευση μειώθηκαν. Τα νέα μέτρα πολιτικής αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της διεθνοποίησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η ζήτηση για πτυχιούχους των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) είναι υψηλή και δύσκολο να καλυφθεί. Η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης βρίσκεται σε εξέλιξη, ενώ έχουν προγραμματιστεί μεταρρυθμίσεις για την ενθάρρυνση της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Η ΒΡΕΙΤΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΕ

Στο διαδίκτυο (ή ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ)

Πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ είναι διαθέσιμες στον δικτυακό τόπο Europa: https://europa.eu/european-union/index_el

Στις εκδόσεις της ΕΕ (ή ΣΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ)

Μπορείτε να τηλεφορτώσετε ή να παραγγείλετε δωρεάν και επί πληρωμή εκδόσεις της ΕΕ στην ακόλουθη διεύθυνση: <https://publications.europa.eu/el/publications>. Μπορείτε να ζητήσετε πολλαπλά αντίγραφα δωρεάν εκδόσεων επικοινωνώντας με την υπηρεσία Europe Direct ή με το τοπικό σας κέντρο πληροφόρησης (βλ. https://europa.eu/european-union/contact_el).

